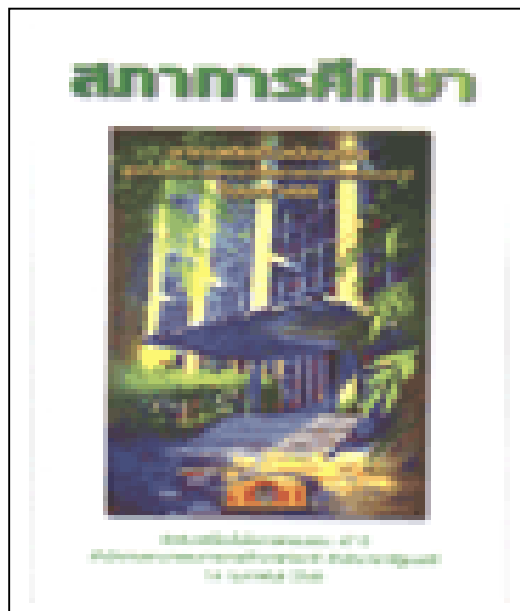

สภาการศึกษา

จากอดีตถึงปัจจุบัน

สู่มิติใหม่ในการพัฒนานโยบายการศึกษาของชาติในอนาคต

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ 47 ปี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

14 กุมภาพันธ์ 2546

สภาการศึกษา
ต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

- มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เข้มขัน และสูงใจ
- แปลงข้อมูลเป็นความรู้ใหม่อันมีค่าได้อย่างรวดเร็ว
- มีการริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา
- สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นใจ
- ปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้น ด้วยการปรับวิธีการทำงานเดิมและคิดค้นวิธีใหม่
- ทำงานเป็นทีมและบริหารแบบหน่วยต้นทุน
- มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาทั้งองค์กร

ศาสตราจารย์ นพ.เกษม วัฒนชัย
องคมนตรี

สภาการศึกษา

จากอดีตถึงปัจจุบัน

สู่มติใหม่ในการพัฒนานโยบายการศึกษาของชาติ
ในอนาคต

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ 47 ปี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

14 กุมภาพันธ์ 2546

379.593 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ส 691 ส สภาการศึกษา: จากอดีตถึงปัจจุบัน สู่มิติใหม่ในการ
พัฒนานโยบายการศึกษาของชาติในอนาคต. กรุงเทพฯ:
สกศ. 2546.
... หน้า.
ISBN
1. สภาการศึกษาแห่งชาติ - ประวัติ. 2. นโยบายการ
ศึกษา - การพัฒนา 3. ชื่อเรื่อง

**สภาการศึกษา: จากอดีตถึงปัจจุบัน สู่มิติใหม่ในการพัฒนานโยบายการ
ศึกษาของชาติในอนาคต**

โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 38/2546
พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546
จำนวน 5,000 เล่ม
ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ถนนสุขุขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 0 2668 7123 โทรสาร 0 243 7914

สำนักพิมพ์

สาร
นายจาตุรนต์ ฉายแสง
รองนายกรัฐมนตรี
ประธานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ในโอกาสที่วันคล้ายวันสถาปนาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้เวียนมาบรรจบครบรอบ 47 ปี ในครั้งนี้ ผมขอส่งความระลึกถึงและความปรารถนาดีมายังท่านผู้บริหาร ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนี้ทุกท่าน

ภารกิจหลักของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คือ การกำหนดนโยบายและแผนการศึกษาของชาติ ให้เป็นกรอบทิศทางของกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างทุนทางปัญญาให้แก่สังคมไทย และเนื่องจากรัฐบาลได้กำหนดนโยบายที่จะเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้มีระบบและโครงสร้างทางการศึกษาที่มีคุณภาพ อันจะก่อประโยชน์ต่อประชาชนทั้งปวงอย่างแท้จริง

ซึ่งทำให้ต้องปรับเปลี่ยนทั้งแนวความคิด วิธีการ และการบริหารจัดการ
ทางการศึกษา โดยจะต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้รูปแบบใหม่ขึ้น
เพื่อให้ความรู้เป็นรากฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงาน
เป้าหมายของการศึกษาจึงให้ความสำคัญต่อการมุ่งพัฒนาคน ให้รู้จัก
คิด วิเคราะห์ และสามารถที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทันกับสถานการณ์
ของโลกในยุคข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งรู้จักนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ให้
เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

ผมหวังว่าบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติทุกฝ่าย จะตระหนักถึงความสำคัญของภารกิจ และทำหน้าที่
ของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้งานในหน้าที่และความ
รับผิดชอบ บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ทุกประการ

(นายจาตุรนต์ ฉายแสง)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สาร
นายปองพล อติเรกสาร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
อดีตประธานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ความสัมพันธ์ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ และ “สภาการศึกษา” หรือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา รัฐมนตรี นั้น เป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดในฐานะที่ทั้งสองหน่วยงานต่างมีภารกิจสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของชาติให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ และตามที่ตั้งใจร่วมกัน

โดยอำนาจหน้าที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีบทบาทในการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาคนในชาติให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย มีศักยภาพถึงพร้อมที่จะร่วมกันพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่นมั่นคง

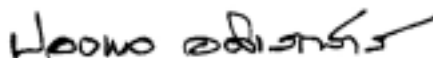
ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้แก่วงชนด้วยการจัดมวลดประสบการณ์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่ดีงามให้พร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามนโยบายการศึกษาของชาติ

ด้วยความสัมพันธ์ดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ คือผู้จุดประกายความคิด ความฝันด้านการศึกษาใหม่ๆ ให้แก่
แผ่นดิน ส่วนกระทรวงศึกษาธิการคือผู้นำความคิดความฝันดังกล่าวไปสู่
รูปธรรมที่เป็นจริงให้แก่คนทั้งแผ่นดิน

นี่คือภาพความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กับ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่มีมายาวนาน เป็นความ
สัมพันธ์โดยมีอนาคตของชาติเป็นเป้าหมายหลักที่เป็นหนึ่งเดียวกัน

ในอนาคตอันใกล้นี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ก็จะปรับเปลี่ยนไปเป็น “สภาคการศึกษา” ซึ่งเป็น 1 ใน 6 องค์กรหลักของ
กระทรวงศึกษาธิการ โดยเป็นองค์กรนโยบายด้านการศึกษาสูงสุดของ
ชาติและของกระทรวง ที่องค์กรอื่นๆ จะต้องพัฒนานโยบายและน่านโยบาย
ไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติตามที่กำหนดไว้

ในวาระที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติครบรอบ
47 ปี ผมขอให้สิ่งที่ได้มุ่งมั่นสร้างสรรค์เพื่อแผ่นดินมาอย่างยาวนานจง
เป็นฐานคิดสำคัญที่จะรวมพลังทุกส่วนในสังคมให้เข้าร่วมกับ “สภาคการ
ศึกษา” ในอันที่จะสร้างคุณูปการแก่การศึกษาของชาติให้เจริญรุ่งเรือง
สืบไปในอนาคต

(นายปองพล อติเรกสาร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
อดีตประธานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

หน้า

สารจากประธานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สารจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ภาค 1	องค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ของ “สภาการศึกษา” : จากอดีตถึง ปัจจุบัน	1
	■ สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ	2
	■ สภาการศึกษาแห่งชาติ	3
	■ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	11
ภาค 2	งานและความสำคัญของ “สภาการศึกษา”	17
	■ การกำหนดนโยบายและแผนการศึกษา	18
	1. การจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ	18
	2. การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ	31
	3. การปฏิรูปการศึกษา	47
	■ การวิจัยเพื่อการวางแผนและพัฒนาการศึกษา	62
	■ การติดตามและประเมินผลการศึกษา	79
	■ การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ กฎหมายการศึกษา	88

	หน้า
ภาค 3	
“สภาการศึกษา” ในอนาคต : ก้าวสู่มิติใหม่	
ทางการศึกษา	104
● ความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง	104
● มิติใหม่ในการเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่	
ของสภาการศึกษา	106
● มิติใหม่ในการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบ	
ของสภาการศึกษา	110
● โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน	
เลขาธิการสภาการศึกษา	115
● ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของสภาการศึกษา	
ในอนาคต	117
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	123
พระราชบัญญัติสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ พ.ศ. 2499	124
พระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2502	129
พระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2512	136
พระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2521	145
พระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2535	153
รายนามกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	
ณ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546	162

หน้า

รายนามประธานสภา/กรรมการการศึกษาแห่งชาติ จากอดีตถึงปัจจุบัน	165
รายนามผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ จากอดีตถึงปัจจุบัน	167

ภาค 1

องค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ของ “สภาการศึกษา” : จากอดีตถึงปัจจุบัน

สภาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หรือเรียกกันสั้นๆ ว่า “สภาการศึกษา” มีจุดเริ่มต้นมาจาก “สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ” โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในฐานะยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศ ได้ประกาศให้โอนกิจการและอำนาจหน้าที่ของ “สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ” มาจัดตั้งขึ้นใหม่เป็น “สภาการศึกษาแห่งชาติ” เนื่องจากปรารถนาที่จะ “จัดให้สภาการศึกษาแห่งชาติเป็นสภายิ่งใหญ่” เพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาคนในชาติให้พร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา “สภาการศึกษา” เป็นองค์กรดำเนินนโยบายและแผนการศึกษาของชาติ ทำหน้าที่พิจารณาและเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ แนวนโยบายทางการศึกษา และข้อเสนออื่นๆ ต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีการวิจัย ติดตาม ประเมินผล และประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นเกี่ยวกับการจัด

การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานด้านการศึกษาของชาติ จนปรากฏผลงานเป็นที่ประจักษ์ชัดเจน โดยได้มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ขององค์กรให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นระยะ เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายและแผนการศึกษาของชาติที่ตอบสนองความต้องการของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากพัฒนาการของ “สภาการศึกษา” ตลอดระยะเวลา 47 ปี ที่ผ่านมานับตั้งแต่การจัดตั้งสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติในพ.ศ. 2499 จนถึงปัจจุบัน

■ สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ

สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2499 ในรัฐบาลซึ่งมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นสถาบันผลิตบัณฑิต ให้มีความรู้ความสามารถในวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เพื่อเป็นมันสมอง และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ จึงได้มีการประกาศพระราชบัญญัติสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ พ.ศ. 2499 ให้มีสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นรองประธาน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

วัฒนธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยศิลปากร และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง กับกรรมการจากผู้ทรงคุณวุฒิอีก 12 คน และมีเลขาธิการสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง

ทั้งนี้ ให้สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติมีอำนาจและหน้าที่บริหารกิจการของมหาวิทยาลัยต่างๆ และให้เลขาธิการสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ ควบคุมราชการอันเป็นงานธุรการของสภา บังคับบัญชาข้าราชการในสังกัดและรับผิดชอบในราชการของสภา ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีผู้บังคับบัญชาสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ

■ สภาการศึกษาแห่งชาติ

หลังจากมีการปฏิวัติในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2501 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิวัติตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาของชาติ จึงมีนโยบายให้มีการปรับปรุงมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ในขณะนั้นให้ก้าวหน้าทัดเทียมมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ และมี

ศักยภาพที่จะผลิตกำลังคนระดับสูงให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ

นอกจากนี้ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยังมีนโยบายปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของชาติให้สูงขึ้นในทุกระดับ จึงได้จัดตั้ง “คณะกรรมการปรับปรุงแผนการศึกษา” ขึ้นมาคณะหนึ่ง ประกอบด้วยที่ปรึกษาจำนวน 3 คน กรรมการ 9 คน โดยมีหลวงวิจิตรวาทการ เป็นประธาน และศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลางกูร เป็นเลขานุการ

ในปีพ.ศ.2502 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เห็นว่าการพัฒนาประเทศให้ประสบความสำเร็จ มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาอารยประเทศนั้น จำเป็นที่จะต้องพัฒนาคนด้วยการให้การศึกษา จึงต้องปรับปรุงระบบการศึกษาของชาติในทุกระดับเสียใหม่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางใหม่ของการจัดการศึกษาที่จะให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงได้จัดตั้ง “สภาการศึกษาแห่งชาติ” ขึ้น โดยได้ออกพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2502 (ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502) ให้โอนกิจการและอำนาจหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติมารวมไว้ในสภาการศึกษาแห่งชาติ ที่ตั้งขึ้นใหม่ จากนั้น ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ พ.ศ. 2499 พร้อมกับตราพระราชบัญญัติสภาการศึกษา

ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2502 ให้มีสภาการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรีเป็นรองประธาน อธิการบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน แต่เรียกชื่ออย่างอื่นของมหาวิทยาลัยทุกแห่ง กับผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และบุคคลอื่น ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็น กรรมการ และเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นกรรมการและ เลขานุการ

นอกจากนี้ ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวง สาธารณสุข เป็นที่ปรึกษาของสภาการศึกษาแห่งชาติ

สภาการศึกษาแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ มีหน้าที่สำคัญ 8 ประการ ได้แก่

- 1) พิจารณาปรับปรุง วางแผนและโครงการการศึกษาแห่งชาติ ให้เหมาะสมแก่กาลสมัย และให้สอดคล้องกับแผนการเศรษฐกิจและการปกครอง
- 2) พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ทางการศึกษา และเสนอวิธีการแก้ไข
- 3) พิจารณารายงานการศึกษา และวิจัยผลงานประจำปี

4) พิจารณาวางโครงการหาทุนบำรุงการศึกษา และเสนอแนะรัฐบาลเพื่อให้ได้มาซึ่งทุนเพื่อการศึกษาในระดับต่าง ๆ ตามความจำเป็น

5) พิจารณางบประมาณประจำปีของมหาวิทยาลัย

6) พิจารณาการจัดตั้ง ยุบ รวม และเลิกล้มมหาวิทยาลัย

7) อนุมัติการจัดตั้ง ยุบ รวม และเลิกล้มคณะหรือแผนกวิชาในมหาวิทยาลัย

8) พิจารณาและให้ความเห็นชอบการวางหลักสูตรในมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ ให้เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามมติของสภาการศึกษาแห่งชาติ

ในการเปิดการประชุมสภาการศึกษาแห่งชาติครั้งแรก เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2502 นั้น จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีในฐานะประธานสภาการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวปราศรัยที่สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการให้ความสำคัญแก่การศึกษาของชาติ และความคาดหวังที่จะให้สภาการศึกษาแห่งชาติทำหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างสรรค์คนในชาติไว้อย่างน่าสนใจ ดังข้อความตอนหนึ่ง ดังนี้

“เป็นความปิติยินดีอย่างสูงของข้าพเจ้าอีกวาระหนึ่ง ที่ได้เปิดประชุมสภาการศึกษาแห่งชาติ ภาพที่เราแลเห็นในการประชุมครั้งนี้ เป็นที่พิศุจน์อันแน่ชัดว่า **ข้าพเจ้าให้ความสำคัญแก่การศึกษา** มากเพียงใด **ข้าพเจ้าได้จัดให้สภาการศึกษาแห่งชาติเป็นสภายิ่งใหญ่** ซึ่งถ้าลองนับจำนวนสมาชิกแห่งนี้ ก็จะได้พบประธาน รองประธาน และรัฐมนตรีเป็นที่ปรึกษารวม 8 คน กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ 67 คน คณะกรรมการบริหาร 9 คน รวมตัวเลขตามรายการ 90 คน มีซ้ำกัน 1 คน คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นทั้งที่ปรึกษาและประธานคณะกรรมการบริหาร จึงเป็นจำนวนที่แท้จริง 89 คน มากกว่าสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติที่ตั้งมาแล้ว **จึงต้องนับว่าสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นสภายิ่งใหญ่มาก** เพราะมีความรับผิดชอบยิ่งใหญ่ว่าเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ชนในชาติให้ดียิ่งขึ้นไป

และความยิ่งใหญ่ของสภานี้ ไม่เฉพาะในปริมาณเท่านั้น ในทางคุณภาพก็ยิ่งใหญ่อันเดียวกัน เพราะสภาการศึกษาแห่งชาติประกอบด้วยผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่าง ๆ ข้าพเจ้าลองนับดูวิทยฐานะของสมาชิกสภานี้ได้พบผู้สำเร็จการศึกษาถึงขั้นดุษฎีบัณฑิต หรือดอกเตอร์ดีกรีถึง 27

คน และชั้นมหาบัณฑิตหรือมาสเตอร์ดีกรี 19 คน นับว่าผู้วิชาอันใหญ่หลวงของชาติได้ถูกยกเข้ามาวางอยู่ที่ประชุมนี้”

จะเห็นได้ว่า สภาการศึกษาแห่งชาติ เป็นความหวังและเป็นความปรารถนาอันยิ่งใหญ่ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่จะให้ทำหน้าที่กำหนดทิศทางการศึกษาของชาติ เพื่อพัฒนาคนให้พร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศในอนาคต ด้วยเหตุนี้ สภาการศึกษาแห่งชาติ จึงเป็นการทำงานที่ประสานพลังร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวของนักการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร และผู้นำประเทศ ที่จะช่วยกันพัฒนาคนในชาติไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

ในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้มี **สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ** และ **คณะกรรมการบริหาร** ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง ประกอบด้วยเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ และบุคคลอื่นซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกิน 9 คนเป็นกรรมการ โดยให้มีอำนาจและหน้าที่ตามที่สภาการศึกษาแห่งชาติมอบหมายและให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการบริหารเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธาน โดยให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ 1 ปี

นอกจากนี้ ที่ประชุมสภาการศึกษาแห่งชาติได้แบ่งกรรมการสภาการศึกษาออกเป็น 4 คณะ ให้มีหน้าที่ต่างๆ กัน ได้แก่ คณะ

กรรมการวิจัย คณะกรรมการหาทุน คณะกรรมการมหาวิทยาลัยฝ่ายบริหาร และคณะกรรมการมหาวิทยาลัยฝ่ายวิชาการ

ต่อมา สภาการศึกษาแห่งชาติ ในคราวประชุมวันที่ 24 มีนาคม 2509 ก็ได้มีมติให้แบ่งกรรมการสภาการศึกษาออกเป็น 3 สาขา ได้แก่ คณะกรรมการระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย กรรมการ 21 ท่าน คณะกรรมการระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา ประกอบด้วย กรรมการ 17 ท่าน และคณะกรรมการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาอื่นๆ ประกอบด้วย กรรมการ 18 ท่าน

ในปีพ.ศ. 2510 ประเทศไทยได้เริ่มมีการเตรียมการที่จะจัดตั้งวิทยาลัยเอกชนขึ้น ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่คณะกรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ ได้พิจารณาเห็นว่า พระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2502 เน้นเฉพาะการศึกษาระดับอุดมศึกษาเท่านั้น มิได้ครอบคลุมถึงการศึกษาระดับอื่น จึงได้มีการเสนอขอแก้ไขสาระในพระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2502 ให้ขยายขอบเขตการดำเนินงานให้ครอบคลุมถึงงานในหน้าที่ตามร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย และหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการศูนย์ประสานงานและการวิจัยทางการศึกษา

ในปี พ.ศ. 2512 รัฐบาลสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2512 ซึ่งกำหนดให้มีสภาการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรี เป็นรองประธาน อธิการบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน แต่เรียกชื่ออย่างอื่นของมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาของรัฐ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อธิบดีกรมการฝึกหัดครู อธิบดีกรมการปกครอง เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ และผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และบุคคลอื่นซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นกรรมการ ทั้งนี้ รวมทั้งสิ้นต้องไม่เกิน 70 คน

ให้เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการสภาการศึกษาแห่งชาติ และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นที่ปรึกษาของสภาการศึกษาแห่งชาติ

ทั้งนี้ ให้ สภาการศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่พิจารณาข้อเสนอคำแนะนำหรือความเห็นของสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ ที่เสนอตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติการอื่นใดตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสภาการศึกษาแห่งชาติ และมีหน้าที่เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีในกิจการเกี่ยวกับการศึกษาตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีขอให้พิจารณา

ในการบริหารงาน ได้กำหนดให้มี**สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ** และ **คณะกรรมการบริหาร** ประกอบด้วย เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ และบุคคลอื่นอีก 8 คน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร และมีหน้าที่ตามที่สภาการศึกษาแห่งชาติมอบหมาย

ให้กรรมการบริหารเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ ให้ประธานกรรมการอยู่ในตำแหน่งคราวละ 1 ปี

ในปี พ.ศ. 2515 คณะปฏิวัติได้จัดตั้งทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้มีการกำหนดหน้าที่และการแบ่งส่วนราชการกันใหม่ และ **ได้เปลี่ยนชื่อสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ มาเป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หรือ สกศ.** มีหน้าที่สำคัญในงานด้านนโยบายและแผนการศึกษาทุกระดับ

■ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สภาการศึกษาแห่งชาติ ได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2521 สมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2521

ขึ้น ให้มีคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย อธิบดีกรมการปกครอง ผู้อำนวยการสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ โดยต้องแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีได้เป็นข้าราชการประจำอย่างน้อย 4 คน และให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ และรองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเลือกกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคนหนึ่งเป็นรองประธานกรรมการ

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาต่อคณะรัฐมนตรี

(2) เสนอผลการปฏิบัติตามแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่อคณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่ใหม่ เพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายและการศึกษาของรัฐบาล

(3) พิจารณากำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แล้วทำความเห็นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(4) เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีในกิจการเกี่ยวกับการศึกษาตามที่นายกรัฐมนตรีขอให้พิจารณา

(5) จัดให้มีการประสานงานระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งในด้านการจัดทำโครงการพัฒนา แผนงาน และในด้านการปฏิบัติงานตามแผน

(6) กำกับและติดตามการดำเนินงานการศึกษาให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ แล้วทำความเห็นเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเป็นครั้งคราว

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของคณะกรรมการจากที่มีกรรมการของสภาการศึกษาแห่งชาติ 70 คน และคณะกรรมการบริหาร 10 คน มาเป็น “คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ” หรือ กกศ. คณะเดียวเพียง 17 คน และจากที่เคยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานก็ได้เปลี่ยนเป็นให้รองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน

ต่อมา ในพ.ศ. 2535 สมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยบัญญัติให้มีคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย นายก

รัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง ซึ่ง นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัด กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คนซึ่งคณะ รัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ โดยต้องแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิจากภาค เอกชนอย่างน้อย 5 คน เป็นกรรมการ และให้เลขาธิการคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ และรองเลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คนหนึ่ง ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติมอบหมาย เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีวาระอยู่ในตำแหน่ง คราวละ 4 ปีมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาและเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการ ศึกษาแห่งชาติ แนวนโยบายทางการศึกษาและข้อเสนออื่นๆ ต่อคณะรัฐ มนตรี

(2) พิจารณาและให้ความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน และโครงการทางการศึกษา นอกจากที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ตามที่คณะกรรมการ มอบหมาย

(3) ประสานการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดและพัฒนาการศึกษา ของกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาให้ สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานด้านการศึกษาของชาติ

(4) เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีในกิจการเกี่ยวกับการ ศึกษาตามที่นายกรัฐมนตรีขอให้พิจารณา

(5) กำกับดูแลการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาแห่งชาติ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา “สภาการศึกษาแห่งชาติ” หรือ “คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ” เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการ กำหนดนโยบายและแผนการศึกษาของชาติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง โดยทำหน้าที่ ประสาน เชื่อมโยงกับกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานอื่นๆ ที่ เกี่ยวข้อง

ในอนาคตอันใกล้นี้ “คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ” ก็จะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่และองค์ประกอบอีกครั้งหนึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. โดยจะมีองค์คณะบุคคลเรียกว่า “**สภากาการศึกษา**” แทน “คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ” และจะมี “**สำนักงานเลขาธิการสภากาการศึกษา**” แทน “สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ” เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทความรับผิดชอบใหม่ ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไปในภาค 3

ภาค 2

งานและความสำเร็จของ “สภาการศึกษา”

ผลการดำเนินงานของ “สภาการศึกษา” หรือ สกศ. ในระยะแรก นอกจากการวางนโยบายเพื่อปรับปรุงและวางแผนการศึกษาระดับต่างๆ ให้มีมาตรฐานดีขึ้นและสอดคล้องกับนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และการปกครองของประเทศแล้ว ความสำเร็จที่สำคัญ คือ การพัฒนา มหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพทัดเทียมกับมาตรฐานสากล การจัดตั้ง มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อกระจายโอกาสการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปยังส่วนภูมิภาค นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาระบบการสอบร่วมเพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการอุดมศึกษา ตลอดจนพิจารณาเสนอแนะและอนุมัติการจัดตั้ง ยุบรวม ล้มเลิก มหาวิทยาลัย คณะวิชา แผนกวิชา และหลักสูตรต่างๆ ในมหาวิทยาลัย จนกระทั่งการอุดมศึกษาของไทยพัฒนาก้าวหน้ามาเป็นลำดับ

กล่าวโดยสรุปในภาพรวม ภารกิจสำคัญของ “สภาการศึกษา” หรือ สกศ. นับตั้งแต่การจัดตั้งคือ การพิจารณากำหนดนโยบายและแผนการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพ

เศรษฐกิจ สังคม และทิศทางการพัฒนาของประเทศ โดยมีการสำรวจ ศึกษา วิเคราะห์และวิจัยสถานะทางการศึกษา รวมทั้งมีการติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการกำหนด นโยบายและวางแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งผลการดำเนินงานและความ สำเร็จของ “สภาการศึกษา” หรือ สกศ. ที่สำคัญ อาจสรุปเป็นประเด็น ใหญ่ๆ ได้ 4 ประเด็น ได้แก่ การกำหนดนโยบายและแผนการศึกษา การ วิจัยเพื่อการวางแผนและพัฒนาการศึกษา การติดตามและประเมินผล การศึกษา และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายการศึกษา

■ การกำหนดนโยบายและแผนการศึกษา

งานและความสำคัญที่สำคัญในด้านนโยบายและแผนก็คือ การ จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และการปฏิรูปการศึกษา

1. การจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ

- แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503

ในปี พ.ศ. 2503 สภาการศึกษาแห่งชาติได้รับมอบหมายจาก คณะรัฐมนตรีให้ดำเนินการร่างแผนการศึกษาแห่งชาติต่อจากคณะ กรรมการปรับปรุงแผนการศึกษา ที่มีหลวงวิจิตรวาทการ เป็นประธาน ซึ่ง ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2503 โดย สภาการศึกษาแห่ง

ชาติได้ลงมติรับหลักการของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2503 เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2503 หลังจากนั้นจึงได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณานำขึ้นกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2503 โดยได้มีพระบรมราชโองการประกาศให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2504 ซึ่งนับเป็นแผนการศึกษาฉบับแรกที่ใช้คำว่า “แห่งชาติ” และจัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการของบุคคลและสังคม โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 นอกจากจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างแผนอย่างเป็นทางการแล้ว *สภาการศึกษาแห่งชาติ* ได้มีการวางแผนทางปรับปรุงการศึกษาไว้อย่างมีระบบ ก่อนการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ได้มีการกำหนดแนวนโยบายด้านการศึกษาไว้ว่า “รัฐมีความมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาตามควรแก่เอกัตภาพ” ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เพราะแผนนี้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องหาทางสนับสนุนบุคคลที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้ได้เรียนสูงสุดตามควรแก่สติปัญญาความสามารถ สำหรับการจัดการศึกษาก็ได้กลับมาเน้น “ให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษา” เพราะรัฐบาลให้ความสำคัญด้านการศึกษาอย่างมาก และต้องการขยายการศึกษาภาคบังคับ 7 ปี ให้ทั่วถึงโดยเร็ว

การจัดการศึกษาในแผนนี้กำหนดให้มีองค์สี่คล้ายคลึงกับแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ระดับ คือ อนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่ง*สภาการศึกษาแห่งชาติ* ได้มุ่งมั่นขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี แต่มิได้บังคับทุกท้องที่ และพยายามขยายการศึกษาด้านอาชีวศึกษาให้กว้างขวางเพื่อสนองตอบความต้องการกำลังคนระดับกลางสายอาชีพเพื่อพัฒนาประเทศ สนับสนุนให้ผู้มีความสามารถได้เรียนต่อในระดับสูง รวมทั้งกำหนดให้มีการจัดการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ให้แก่ผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ ด้วย

- **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520**

หลังจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 รัฐบาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การบริหาร และการเมืองของประเทศ และเห็นควรให้มีการทบทวนแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 จึงได้ให้*สภาการศึกษาแห่งชาติ* พิจารณารายละเอียดของร่างแผนการศึกษาแห่งชาติที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503

สภาการศึกษาแห่งชาติ ได้ศึกษาประเด็นที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับแผนการศึกษาแห่งชาติเปรียบเทียบกับความมุ่งหมายทางการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย รวมทั้งพิจารณารายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วจัดทำเอกสารและความคิดเห็นเสนอคณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติเพื่อพิจารณา

คณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติ ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2517 พิจารณาเห็นว่าขณะนั้นสถานการณ์ในประเทศและนอกประเทศทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปมาก การที่จะกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อให้เป็นแม่บทในการจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และเป็นงานใหญ่ที่ควรเชิญบุคคลทั้งในวงการศึกษา และนอกวงการศึกษามาร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งจะทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่กว้างขวาง เป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่การจัดการศึกษาของประเทศมากที่สุด จึงได้มีมติให้ สภาการศึกษาแห่งชาติ จัดสัมมนาเรื่องแผนการศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเสนอต่อคณะกรรมการบริหารฯ

หลังจากพิจารณารายงานผลการสัมมนาแล้ว คณะกรรมการบริหารฯ ได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการร่างแผนการศึกษาแห่งชาติขึ้น โดยมีนายแพทย์บุญสม มาร์ติน เป็นประธาน และให้ทำหน้าที่

พิจารณาร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ เสนอต่อคณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติ

เมื่อคณะกรรมการบริหารฯ ในคราวประชุมวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2519 พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนการศึกษาแห่งชาติแล้ว สภาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานได้ประชุมพิจารณาเมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2520 ให้ความเห็นชอบในร่างแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวเป็นเอกฉันท์ และได้มีมติมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ไปปรับปรุงรายละเอียดบางประการตามที่มีผู้เสนอแนะในที่ประชุม แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

สกศ. ได้พิจารณาปรับปรุงร่างแผนการศึกษาแห่งชาติตามแนวทางที่มีผู้เสนอแนะในที่ประชุมสภาการศึกษาแห่งชาติแล้ว และได้นำเข้าปรึกษากับคณะกรรมการบริหารฯ ซึ่งได้ให้ความเห็นชอบด้วยในคราวประชุมวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2520 และหลังจากนั้นประธานกรรมการบริหารฯ จึงนำเสนอร่างแผนการศึกษาแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบในคราวประชุมวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2520 และได้นำขึ้นกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และมีพระบรมราชโองการประกาศใช้เป็นแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ซึ่งได้กำหนด

ให้การศึกษากลับเป็นการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม เป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต และถือว่าการศึกษานอกโรงเรียนมีความสำคัญเช่นเดียวกันเพราะคนส่วนใหญ่อยู่นอกระบบโรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสได้รับการศึกษา และผู้ที่ศึกษานอกโรงเรียนก็มีโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อในระบบโรงเรียนได้อีก

ระบบการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 นี้ แบ่งเป็น 2 ระบบคือ การศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษานอกโรงเรียน การจัดการศึกษาในระบบแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ก่อนประถม ศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา การจัดการศึกษาในแต่ละระดับจัดในลักษณะและประเภทต่างๆ ได้ เช่น การฝึกหัดครู การอาชีวศึกษา การศึกษาวิชาชีพพิเศษ การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษา สงเคราะห์และการศึกษาพิเศษ เป็นต้น

โครงสร้างระบบการศึกษาที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ที่สำคัญคือ การเปลี่ยนประถมศึกษา จาก 7 ปี เป็น 6 ปี โดยจัดเป็นตอนเดียว และเปลี่ยนมัธยมศึกษาจาก 5 ปี เป็น 6 ปี โดยจัดเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี หรือเรียกว่า ระบบ 6-3-3 ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการศึกษา สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทย คำนึงถึงวัยและระดับ พัฒนาการของผู้เรียน ให้การศึกษานอกโรงเรียนกับในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องและสนับสนุนซึ่งกันและกันมากขึ้น และที่สำคัญก็คือ

เพื่อให้สามารถจัดประถมศึกษา 6 ปี เป็นการศึกษาระดับบังคับให้แกเด็กทุกคนที่เข้าเกณฑ์บังคับได้เรียนอย่างรวดเร็ว

- **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535**

แม้ว่าการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 จะบรรลุผลสำเร็จไปได้ระดับหนึ่ง แต่ผลการศึกษายังพบว่า มีปัญหาอุปสรรคอีกหลายประการที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ยังไม่สามารถสนองความต้องการในการพัฒนาบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ รัฐบาลจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาทั้งในแง่ของหลักการ ความมุ่งหมาย แนวนโยบาย และแนวทางการจัดการศึกษา

ด้วยเหตุนี้ สกศ. จึงได้ดำเนินการจัดทำร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ขึ้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) จัดประชุมสัมมนาเรื่อง “ทิศทางการศึกษาไทย” เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2531 เพื่อระดมความคิดของผู้บริหารการศึกษา นักการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และทิศทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต

2) ศึกษาข้อมูลทั้งจากการติดตามประเมินผล การวิจัย และการศึกษาจากเอกสารบทความวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประมวลแนวคิดและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520

3) ประชุมปฏิบัติการทบทวนแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2532 เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแผนฉบับดังกล่าว และความจำเป็นในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่

4) คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาในอนาคต

5) จัดทำเอกสารแนวคิดการจัดการศึกษาในอนาคต จากผลการดำเนินงานในข้อ 3 และ 4 และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของระบบการศึกษา ตลอดจนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต สังเคราะห์และประมวลจัดทำเป็นเอกสารแนวคิดการจัดการศึกษาในอนาคตเพื่อเผยแพร่ และได้จัดสัมมนาเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค รวม 4 ครั้ง จากนั้นจึงนำเสนอคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อเป็นกรอบสำหรับการจัดทำร่างแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่

6) ศึกษารายละเอียดสำหรับการจัดทำนโยบายและมาตรการของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในด้านการจัดเครือข่าย

ช่วยการเรียนรู้และบริการการศึกษาเพื่อปวงชน ด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และด้านค่าใช้จ่ายและการลงทุนเพื่อการศึกษา จากนั้นได้มีการประชุมปฏิบัติการเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของนโยบายและมาตรการทั้ง 5 ด้าน ดังกล่าว

7) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดทำร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ขึ้นเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2533 เพื่อดำเนินการสังเคราะห์นโยบายและมาตรการทั้ง 5 ด้านดังกล่าวให้เป็นนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษา

8) คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีมติให้แต่งตั้งคณะทำงานกลาง เพื่อพิจารณาปรับปรุง/แก้ไขเอกสารร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยมีนายแพทย์ประเวศ วะสี เป็นประธาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เป็นคณะทำงาน และเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นคณะทำงานและเลขานุการ

9) สกศ. ได้จัดให้มีการประชุมคณะทำงานกลางในหลักการเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 รวมทั้งได้จัดทำเอกสารเปรียบเทียบสาระสำคัญของร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 กับแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่

10) คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีมติให้ความเห็นชอบร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ตามที่สทศ.เสนอ และให้นำเสนอคณะทำงานกลางพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

11) นำขึ้นกราบบังคับทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และมีพระบรมราชโองการให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ต่อไป ทั้งนี้แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้เป็นแผนที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้านอย่างสมดุลและกลมกลืนกัน คือ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม

- **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559)**

ด้วยภาระหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 33 ซึ่งบัญญัติให้สภาการศึกษาทำหน้าที่พิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ สทศ. จึงได้จัดทำแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ ภายใต้กรอบนโยบายที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีกฎหมายแม่บทเชื่อมต่อกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นฐาน

หลักของนโยบายแห่งรัฐด้านการศึกษาศาสนาศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ และใช้เป็นหลักในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2545 ได้มีมติอนุมัติให้ประกาศใช้แผนดังกล่าวเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของชาติ โดยเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น *แผนการศึกษาแห่งชาติ* ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2545 – 2559) โดยให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและประสานเพื่อการนำแผนการศึกษาแห่งชาติสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติ โดยความร่วมมือของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้มี**หลักการและสาระสำคัญที่ชัดเจน**แตกต่างจากแผนฉบับอื่นๆ กล่าวคือ

- เป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 15 ปี ที่นำความมุ่งหมายหลักการ และมาตรการ ดังกำหนดใน**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**มากำหนดเป็น**เจตนารมณ์**ของแผน 2 ประการ

- 1) มุ่งพัฒนาทุกชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

- 2) มุ่งพัฒนา**สังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน** ยังสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสังคม

ไทยที่พึงประสงค์ใน 20 ปีข้างหน้าตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9

- เป็นแผนปฏิรูปการศึกษาภาพรวมของประเทศที่นำแนวทางการปฏิรูปการศึกษาดังกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ การปฏิรูประบบการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา การปฏิรูประบบการประกันคุณภาพ การปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และการปฏิรูประบบสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาขยายเป็นวัตถุประสงค์ 3 ข้อ และแนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 11 ประการ โดยแต่ละแนวนโยบายมีสาระประกอบด้วย เป้าหมาย กรอบการดำเนินงาน และยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

- เป็นแผนชี้นำกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา และพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการกีฬาที่บูรณาการเข้ากับการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งแผนปฏิบัติการในระดับเขตพื้นที่และสถานศึกษา ที่มีรายละเอียดของแผนงาน/โครงการรองรับ มีเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนเป็นระยะในช่วงเวลาที่กำหนด และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อให้มีการพัฒนาด้านการศึกษาที่สอดคล้องกันทั่วประเทศ

- ในการจัดทำแผนให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทั้งในขอบเขตสังคมไทย และสังคมโลก ตามแนวโน้มของการพัฒนาสู่สังคมเศรษฐกิจยุคใหม่ที่มีการใช้ความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการผลิตและพัฒนา โดยไม่ละเลยต่อวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่ดีงาม บนความเท่าเทียม ครอบคลุมมีความอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมมีศาสนธรรม เป็นหลักประจำใจ

- ในการปฏิบัติทุกขั้นตอน ยึดหลักการ **“พัฒนาโดยประชาชนด้วยระบบการบริหารและการจัดการที่ดี”** สนับสนุน เปิดโอกาสให้สังคมทุกส่วน ทุกระดับ มีส่วนร่วมอย่างมุ่งหวังให้เกิดเป็นพลังของชุมชน ท้องถิ่นที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานรากอันมั่นคงของสังคมไทยตลอดไป

- การดำเนินงานเพื่อบรรลุตามเป้าหมายของแผนได้กำหนดไว้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน/องค์กร ประชาชน ภาคประชาสังคม ในทุกแผนนโยบาย โดยความรับผิดชอบในเบื้องต้นแม้จะเป็นหน้าที่ของรัฐบาลโดยตรง แต่ยังคงขึ้นอยู่กับหน่วยงานและสถาบันอื่นทั้งในส่วนท้องถิ่น องค์กรประชาคม และประชาชนที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผน

2. การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

เพื่อให้การพัฒนาศึกษาสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ สภาการศึกษาแห่งชาติ หรือ สกศ. จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะ 5 ปี ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นับตั้งแต่แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 1 จนถึงฉบับที่ 8 ส่งผลให้การพัฒนาศึกษาของประเทศมีความก้าวหน้ามาเป็นลำดับ สรุปได้ดังนี้

● แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1

ในช่วงที่มีแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 นั้น สภาการศึกษาแห่งชาติมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) โดยครั้งนั้นยังเรียกว่า โครงการการศึกษา พ.ศ. 2504-2509

ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 สภาการศึกษาแห่งชาติมีบทบาทสำคัญยิ่งในการวางนโยบายและแผนการศึกษาที่สำคัญๆ ดังนี้

1) ให้เยาวชนของชาติได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา และจัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงและให้มีมาตรฐานสูงขึ้น

2) ขยายและปรับปรุงการศึกษาระดับกลางทั้งสายสามัญศึกษาและอาชีวศึกษาให้เข้มแข็ง และเป็นพื้นฐานที่มั่นคงของการศึกษาระดับสูงต่อไป

3) ผลិតครูอาจารย์ให้เพียงพอแก่ความต้องการ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา

4) ส่งเสริมการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยขยายการศึกษาระดับนี้ไปยังส่วนภูมิภาค เพื่อให้สามารถผลิตนักศึกษาให้เพียงพอกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากในระยะแรกของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 นั้น ยังขาดการประสานสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและแผนพัฒนาการศึกษา หลังจากที่สภาการศึกษาแห่งชาติจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 แล้ว จึงได้มีการนำแผนดังกล่าวไปผนวกรวมเป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2507 – 2509) ทำให้การจัดการศึกษามีส่วนสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสอดคล้องกับความต้องการด้านกำลังคนมากขึ้น

- **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2**

ในช่วงต้นทศวรรษที่ 2 นับแต่การจัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510 – 2514) โดยได้ประสานงานอย่างใกล้ชิดกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สารระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 คือ จัดการศึกษาให้สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยคำนึงถึงความต้องการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการด้านกำลังคน ตลอดจนความรู้และเทคโนโลยีในการพัฒนาสาขาต่าง ๆ ขยายการศึกษาภาคบังคับ เน้นหนักในการผลิตกำลังคนระดับกลางทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ ปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

- **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3**

ในระยะต่อมา สภาการศึกษาแห่งชาติได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – 2519) โดยมีสารระสำคัญ คือ 1) พยายามเร่งขยายการศึกษาภาคบังคับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ขณะเดียวกันก็ขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษา การฝึกหัดครู และอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนระดับกลางและระดับสูง 2) ส่งเสริมการศึกษาวิจั

สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการศึกษาด้านเกษตรกรรม เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการผลิตของประเทศ 3) มุ่งส่งเสริมความเสมอภาคในการศึกษา โดยปรับปรุงและขยายการศึกษาในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นกันดาร และ 4) เริ่มเน้นการศึกษานอกโรงเรียน โดยเน้นหนักการฝึกอบรมด้านเกษตรกรรม และส่งเสริมอาชีพประชาชนในชนบท

● แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4

หลังจากที่มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 สกศ. ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ที่มุ่งพัฒนาบุคคลและสังคมควบคู่กันไป โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเร่งพัฒนาการศึกษาทุกระดับและประเภทให้เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของประเทศ และตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน และได้มีการกำหนดนโยบายและแผนการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ดังนี้

1) ปรับปรุงระบบบริหารการศึกษาให้มีเอกภาพในด้านนโยบาย ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

2) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้อง

กับสภาพท้องถิ่น ให้การศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน
ประสานสัมพันธ์กัน

3) ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกระดับทุกประเภท ไม่ว่าจะ
เป็นการศึกษาในเมืองหรือชนบท

4) ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียน
รู้ของการศึกษาแต่ละระดับและประเภทให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริง
ในแต่ละท้องถิ่น ให้สนองความต้องการของสังคม วัฒนธรรม การเมือง
และเศรษฐกิจของท้องถิ่นและของประเทศ

5) ส่งเสริมให้มีความเสมอภาคทางการศึกษา

6) ส่งเสริมการจัดการศึกษาของเอกชน

● แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5

ในระยะต่อมา รัฐบาลได้กำหนดแนวทางในการพัฒนา
ประเทศแนวใหม่ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5
(พ.ศ. 2525 - 2529) โดยการปรับระบบเศรษฐกิจของประเทศให้
สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต ในขณะเดียวกันก็
ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ให้มีการกระจายผลการพัฒนาให้ถึง
ชาวชนบทที่ยากจนอย่างทั่วถึง และประสานงานพัฒนาเศรษฐกิจให้
สอดคล้องกับการบริหารความมั่นคงของประเทศ สกศ. จึงได้จัดทำแผน
พัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) เพื่อเร่งรัด

พัฒนาการศึกษาทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ ให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมุ่งให้การศึกษาก่อให้เกิดการเสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ ความคิด และสามารถในการประกอบอาชีพ มีจริยธรรม คุณธรรม ตลอดจนมีพละทานามัยสมบูรณ์ รักและธำรงศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทยไว้ ตลอดจนก่อให้เกิดความสำนึกในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว สกศ. ได้กำหนดนโยบายการศึกษาไว้ โดยสรุปดังนี้

- 1) ส่งเสริมการศึกษาทุกระดับและประเภท ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียนให้ประสานสัมพันธ์กัน
- 2) ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหาร และการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภทให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประสานสัมพันธ์กัน มีความคล่องตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม
- 3) จัดและส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งบริการการศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬาพละทานามัยแก่ชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา
- 4) ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภท เน้นการวางระบบการติดตามประเมินผลและการนิเทศการศึกษา

5) ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นการคิดเป็น ทำเป็น ดำรงตนเป็น และแก้ปัญหาเป็น

6) สนับสนุนส่งเสริมและเผยแพร่การวิจัย และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างผู้วิจัยและผู้นำผลการวิจัยไปใช้

7) จัดและส่งเสริมให้มีความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมุ่งทั้งการกระจายสถานศึกษาด้านวิชาชีพให้เพียงพอกับความต้องการกำลังคนของประเทศ และสนับสนุนให้ชาวชนบทและกลุ่มชนที่มีโอกาสน้อยได้รับบริการทางการศึกษาในอัตราส่วนที่มากขึ้นเป็นพิเศษ

8) ปรับปรุงระบบและวิธีการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับต่าง ๆ ให้เหมาะสม และเอื้ออำนวยต่อความมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับและประเภท

9) เร่งฝึกและอบรมในด้านระเบียบวินัย คุณธรรม ความรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม พร้อมทั้งความสำนึกในความเป็นไทยร่วมกัน

10) จัดและส่งเสริมนันทนาการและการกีฬา ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

11) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งจากผู้รับโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงกว่าประถมศึกษามาใช้ในการจัดการศึกษา

12) ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน โดยให้เอกชนร่วมรับภาระในการจัดได้ภายในขอบเขตและสัดส่วนที่รัฐกำหนด

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายดังกล่าวข้างต้น *สกศ.* ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษา โดยมุ่งจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนให้สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และก่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษายิ่งขึ้น

- **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6**

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาเป็น 2 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ในด้านเศรษฐกิจมีเป้าหมายที่จะรักษาระดับการขยายตัวให้เพียงพอที่จะรองรับกำลังแรงงานใหม่ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น ในด้านสังคมมีเป้าหมาย คือ มุ่งพัฒนาคุณภาพของคนเพื่อให้สามารถพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า มีความสงบสุข และเป็นธรรม

เพื่อให้การดำเนินการด้านการศึกษาสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 *สกศ.* จึงได้จัดทำ **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534)** ให้เป็นแผนที่มุ่งพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความคิด มีคุณธรรม พลานามัยที่สมบูรณ์ มีทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และ

เป็นกำลังในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยได้กำหนด
 แนวนโยบายในการพัฒนาการศึกษาไว้ สรุปได้ดังนี้

1) เร่งรัดการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการทาง
 การศึกษาในการพัฒนาบุคคล และให้สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ
 สังคม และการพัฒนาชนบทของประเทศ

2) เพิ่มความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา รวมทั้ง
 ส่งเสริมให้บุคคลต่าง ๆ ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาตาม
 ความต้องการและความจำเป็นตลอดชีวิต

3) เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับความรู้และ
 ทักษะ พร้อมทั้งความมั่งคั่งทางคุณธรรม จริยธรรม และสุขภาพ
 อนามัย

4) ปรับปรุงประสิทธิภาพ บริหารการวางแผน และการจัด
 การศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

5) ปรับปรุงการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้
 ทันกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงทาง
 เทคโนโลยี

6) ส่งเสริมและพัฒนาการวิจัย การทำนุบำรุงศิลปะ
 วัฒนธรรม การบริการทางวิชาการแก่ชุมชน การกีฬาและนันทนาการ

7) ระดมทรัพยากรในการจัดและพัฒนาการศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ พร้อมทั้งปรับปรุงการจัดสรร และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษา

● **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7**

ในขณะที่เตรียมการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 สกศ. ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) ขึ้น เพื่อเตรียมคนไทยให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง สภาพแวดล้อม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประชาคมโลก

ทั้งนี้ สกศ. ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมืองให้มีคุณธรรม จริยธรรม ปัญญา มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ตลอดจนมีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขภายใต้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ วิริเริ่มสร้างสรรค์และนำการพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่เหมาะสม และสามารถช่วยให้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปอย่างเป็นกระบวนการและราบรื่น สอดคล้องกับเงื่อนไขข้อจำกัดด้านทรัพยากร สภาพความต้องการแต่ละบุคคล ชุมชน และสังคม รวมทั้งก่อให้เกิดความสมดุลและเชื่อมโยงใน

การพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ตลอดจน ความสัมพันธ์อันดี ความผสมกลมกลืน และได้รับประโยชน์ร่วมกันจาก การพัฒนาเมืองและชนบท

นโยบายเพื่อพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษา แห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) มีสาระโดยสรุปดังนี้

1) เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ โดยมุ่งเน้นการ พัฒนาที่ตอบสนองของความต้องการพื้นฐานตามวัย

2) เร่งพัฒนาการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้ง ส่งเสริมการเรียนการสอนด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อสนอง ต่อต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมในยุคใหม่

3) เร่งกระจายโอกาสทางการศึกษาทุกระดับและประเภท การศึกษาอย่างกว้างขวางและเป็นธรรมแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทาง เศรษฐกิจ สังคม และกลุ่มชนต่างวัฒนธรรม ตลอดจนจัดการศึกษาเพื่อ ส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ

4) เร่งปรับปรุงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ ขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ผู้จบประถมศึกษาได้ เข้าเรียนมากขึ้น

5) เร่งจัดการศึกษาให้มีลักษณะเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่มี ความยืดหยุ่นหลากหลายในรูปแบบและวิธีการ ให้สอดคล้องกับความ

ต้องการของบุคคล ชุมชนและสังคม ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

6) เร่งรัดจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงาน ตลอดจนส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในทุกระดับ และประเภทการศึกษา ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่จะเป็นผู้ ประกอบการได้ด้วย

7) เร่งรัดปฏิรูปการฝึกหัดครู รวมทั้งพัฒนาครูประจำการ และยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู

8) ดำเนินการให้หน่วยงานการศึกษาในส่วนภูมิภาค ส่วน ท้องถิ่น และสถานศึกษา มีความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ ศึกษามากยิ่งขึ้น ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ท้องถิ่นและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง

9) สนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและให้ จัดมากขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาที่นอกเหนือจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาที่เป็นความต้องการเฉพาะของกลุ่มคน

10) เร่งพัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสาร และสารสนเทศทางการ ศึกษา และที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งใน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้สามารถนำไปใช้ในการวางแผน การ บริหาร และการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

● แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8

ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) *สกศ.* ได้วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการศึกษาในระยะต่อไปว่า การศึกษาจะทวีความสำคัญมากขึ้น เพราะมีปัจจัยและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ท้าทายสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระแสโลกาภิวัตน์ที่ผลักดันให้ไทยต้องแข่งขันกับนานาประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การศึกษาต้องเป็นกระบวนการที่เตรียมคนไทยและสังคมไทยให้ก้าวสู่ยุคใหม่อย่างมั่นคงและรู้ทันโลก

สกศ. จึงได้ปรับแนวคิดและกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติใหม่ ดังนี้

1.การวางแผน “เชิงรุก” และ “เชิงรับ” ในการพัฒนา “เชิงรุก” *สกศ.* ได้วิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของกระแสโลกที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย และวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาประเทศโดยคำนึงถึงสภาวะแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อหาทิศทางการพัฒนา “คุณภาพคนไทย” ให้นำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มุ่งก้าวมันัน รู้ทันโลก โดยคนมีความสุข ครอบคลุมและชุมชนมีสันติสุข

ทางด้านกรวางแผน “เชิงรับ” *สกศ.* ได้ศึกษาวิเคราะห์ผลการพัฒนาการศึกษา รวมทั้งปัญหาหลักของการจัดการศึกษาในช่วงเวลาที่ผ่านมา เพื่อทบทวนและหาแนวทางไปสู่การแก้ไขปัญหาอุปสรรค

ต่างๆ ในการจัดการศึกษาระยะต่อไป เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทาง/ มาตรการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งกำหนด กลไกการบริหารและการจัดการให้เหมาะสม ทั้งนี้ สกศ. มุ่งที่จะให้การ จัดการศึกษามีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของคน ครอบครัวยุ ชุมชน และสังคมได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่องต่อไป

2. **การผนึกกำลังในการจัดทำแผน** ในการจัดทำแผนฯ ครั้งนี้ สกศ. ใช้ยุทธวิธีระดมความคิดและความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้ง จากนักคิด นักวิชาการ นักการศึกษา นักการเมือง และผู้ทรงคุณวุฒิ สาขาต่างๆ ทั้งระดับนโยบาย ระดับบริหาร ระดับปฏิบัติการ รวมทั้งผู้ ปกครอง ครู/อาจารย์ ประชาชน นักธุรกิจ และสื่อมวลชน หลายครั้ง ทั้ง ในระดับมหภาคและเฉพาะระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้ทุกฝ่าย ในสังคมได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทำแผนตั้งแต่ต้น รวมทั้งได้ประมวล ความคิดเห็นจากการสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของหลายหน่วย งาน ตลอดจนบทความความเอกสารทางวิชาการต่างๆ จำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อ นำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายการศึกษาแห่งชาติที่มีความ เป็นไปได้

3. **การนำแผนสู่การปฏิบัติ** เพื่อให้การจัดทำแผน พัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ซึ่งเป็นแผนชี้ทิศทางการพัฒนาการ ศึกษา มีความชัดเจน และหน่วยปฏิบัติทางการศึกษาและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ ในสังคม นำไปจัดทำแผน

ปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น *สกศ.* จึงเห็นความจำเป็นที่ต้องมีกระบวนการหรือกลไกประสานการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ในรูปขององค์กรประสานงานและกระบวนการติดตามประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้มีการจัดทำโครงการ/งานใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหาการศึกษาที่สะสมมาเป็นเวลานานให้หมดไป และพัฒนาการศึกษาในอนาคตให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย และแผนงานหลักที่กำหนดไว้

สกศ. ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการศึกษาไว้ใน **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) 3 ประการ** คือ

1) เพื่อขยายและยกระดับความรู้พื้นฐานของประชาชนทั้งหมด ให้กว้างขวางและสูงขึ้นถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

2) เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคล ชุมชน และประเทศ ให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3) เพื่อให้การศึกษาไทยสร้างศักยภาพของประเทศในการพึ่งพาตนเอง และสร้างความก้าวหน้าและมั่นคงของเศรษฐกิจไทยในประชาคมโลกบนฐานแห่งความเป็นไทย

เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาในระยะต่อไปบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ *สกศ.* จึงได้กำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษาไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1) เริงขยายและยกระดับความรู้พื้นฐานของประชาชนอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกันและมีคุณภาพ

2) ปฏิรูประบบการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนพัฒนาขีดความสามารถได้เต็มตามศักยภาพ ตามจุดประสงค์ของการศึกษาแต่ละระดับ/ประเภท โดยมีทั้งความรู้ความสามารถ และทักษะพื้นฐานที่ดี รวมทั้งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3) ปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีศักยภาพ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข รวมทั้งพัฒนาวินัยครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นที่ยอมรับในสังคม

4) เริงผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลางและสูง เพื่อสร้างศักยภาพและความก้าวหน้ามั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศในประชาคมโลก บนฐานแห่งความเป็นไทยและการพึ่งพาตนเอง

5) ปฏิรูประบบบริหารและการจัดการการศึกษาให้มีอิสระมากขึ้น กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบการจัดการศึกษา ให้มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย

มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และสร้างความเป็นธรรมในสังคมให้มากขึ้น

3. การปฏิรูปการศึกษา

- การปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2517

หลังจากที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้มีการเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพมากขึ้น รัฐบาลในขณะนั้นจึงดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญเสนอต่อรัฐสภา และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2517 ทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น

ในด้านการศึกษา ได้มีแนวคิดที่จะปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจในสังคมประชาธิปไตย รัฐบาลจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้การศึกษามีบทบาทในการพัฒนาคน แก้ปัญหาสังคม เสริมสร้าง และนำประเทศไทยไปสู่สังคมที่พึงประสงค์

ดังนั้น คณะรัฐมนตรีซึ่งมี ฯพณฯ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา” ขึ้น เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2517 เพื่อทำหน้าที่พิจารณาเสนอแนวทางการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาให้เหมาะสม

กับกาลสมัย คณะกรรมการดังกล่าว ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 22 คน โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.ลีปนนท์ เกตุทัต เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นประธานกรรมการ

คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาได้นำเสนอรายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2517 คณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2517 และอนุมัติให้ดำเนินการต่อไปได้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการนำเสนอ

ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีทบทวนมติเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2517 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา โดยให้เหตุผลว่า การจัดการศึกษาประชาบาลในขณะนั้น ดำเนินการตามหลักการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นอยู่แล้ว และกระทรวงมหาดไทยกำลังปรับปรุงการปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ จึงควรชะลอการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาที่กระทบต่อหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นไว้ก่อน

คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาข้อเสนอของกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2518 แล้วมีมติให้เปลี่ยนแปลงมติคณะรัฐมนตรีใหม่เป็นให้ส่งรายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาให้คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติพิจารณาร่วมกับกระทรวง

มหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อน ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้ง “คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา” ขึ้น เพื่อจัดทำรายละเอียดแนวทางการปฏิบัติตามหลักการและข้อเสนอของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หรือ สกศ. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการฯ

ในระหว่างนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหลายครั้ง จนกระทั่งพลตรีศิริ สิริโยธิน เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีการพิจารณาเรื่องการปรับปรุงระบบบริหารการศึกษากลับอีกครั้งหนึ่ง แต่ได้ชะงักไปเนื่องจากมีการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเสียก่อน หลังจากนั้นก็ได้มีการดำเนินงานตามข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการศึกษามากนัก นอกจากการปรับปรุงแผนการศึกษาแห่งชาติ จนกระทั่งเมื่อศาสตราจารย์ ดร.สีปพนนท์ เกตุทัต เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้รับเชิญเข้าร่วมรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้นำนโยบายปฏิรูประบบบริหารการศึกษามาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และได้มีการโอนการศึกษาประชาบาลไปรวมไว้ในกระทรวงศึกษาธิการเป็นผลสำเร็จ

ในส่วนของการคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาได้จัดทำรายละเอียดแนวทางการปฏิบัติ เสนอให้คณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ.

2521 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติรับทราบผลการดำเนินงานของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา พร้อมทั้งมอบให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำไปพิจารณา เพื่อบรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเร่งรัดให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจัดทำโครงการเสนอไปให้คณะรัฐมนตรีสนับสนุน

● การปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2542

ในช่วงที่เริ่มดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมไทยและคนไทยทุกคน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงทุกด้านโดยเฉพาะด้านการศึกษา ซึ่งยังมีปัญหาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อเร่งพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้สามารถนำประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สกศ. ในฐานะองค์กรที่รับผิดชอบนโยบายการศึกษาของชาติ จึงเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิรูปการศึกษาคครั้งใหญ่ บทบาทสำคัญประการแรก คือ ได้เสนอให้มีการบรรจุสาระบัญญัติด้านการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นผลสำเร็จ โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาอยู่ในรัฐธรรมนูญหลายมาตรา ที่สำคัญได้แก่

มาตรา 43 “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา
ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย”

มาตรา 81 “รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชน
จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม **จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ**
ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเป็น
เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้ และปลูกฝังจิต
สำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอัน
มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยใน
ศิลปวิทยาต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา
ประเทศ พัฒนาวินิจฉัยคดี และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ
และวัฒนธรรมของชาติ”

จากบทบัญญัติดังกล่าว สกศ. จึงได้จัดทำร่างพระราช
บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของ
รัฐธรรมนูญ โดยคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะ
กรรมการอำนวยการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
เพื่อยกร่างและนำเสนอคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติพิจารณา
ดังรายละเอียดในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายการศึกษา ซึ่ง
จะกล่าวถึงต่อไป

เมื่อคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พิจารณาเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติแล้ว จึงนำเสนอคณะรัฐมนตรี ซึ่งได้มีมติรับหลักการเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2541 แล้วส่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมาย จนกระทั่งประกาศเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา

หลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แล้ว รัฐบาลได้เร่งดำเนินการให้มีการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมาเป็นลำดับ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สกศ. กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานปฏิรูปการศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ก็ได้ดำเนินการให้มีการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สกศ. ในฐานะที่เป็นหน่วยงานด้านนโยบายและวางแผนการศึกษาของชาติก็ได้เป็นผู้นำในเรื่องการสร้างองค์ความรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบาย เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์การปฏิรูปการศึกษาและได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2542 เป็นปีแห่งการปฏิรูปการศึกษาไทย รวมทั้งได้ปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ให้มีความพร้อมที่จะรองรับภารกิจการปฏิรูปการศึกษา โดยจัดให้เป็นองค์กรแนวราบที่มีขนาดเล็ก กะทัดรัด คล่องตัว สายการบังคับบัญชาสั้น ใช้บุคลากรน้อย แต่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง สามารถประสานงานในลักษณะเครือข่ายกับฝ่าย

ปฏิบัติ สร้างแนวคิด เสริมแนวร่วม ในการนำนโยบายปฏิรูปการศึกษา ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามสาระบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ความพยายามของสทศ. ในการประสานและผลักดันให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอิสระต่างๆ ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่สำคัญหลายประการ สรุปได้ดังนี้

1) การประกันโอกาสทางการศึกษาของประชาชน

เจตนารมณ์สำคัญประการหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษา คือ การให้คนไทยมีสิทธิเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีซึ่งรัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งกลุ่มผู้เรียนที่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียน ผู้เรียนกลุ่มอายุ 18 ปีขึ้นไปที่ไม่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน และผู้ที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่มีความสามารถพิเศษ มีการจัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการให้ผู้พิการมีสิทธิได้รับความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ

จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะผู้พิการ กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและสถานประกอบการ และกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานประกอบการรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังได้มีการประมาณการค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเพื่อให้คนไทยได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยรัฐไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2545 ได้มีมติเห็นชอบประมาณการค่าใช้จ่ายเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีประจำปีงบประมาณ 2546 จำนวน 23,140.67 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2545 ร้อยละ 46.22

2) การปฏิรูประบบการศึกษา

เพื่อให้คนไทยมีระดับการศึกษาสูงขึ้น จึงได้กำหนดให้มีการขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุเพื่อเข้ารับการศึกษภาคบังคับ พ.ศ. 2545 แล้ว และดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ

นอกจากนี้ ยังมีการปฏิรูประบบอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา โดยจัดทำร่างพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา และร่างพระราชบัญญัติของสถาบันอุดมศึกษาอีกหลายแห่ง เพื่อกำหนดภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาให้ชัดเจน

ในด้านการส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินงานเพื่ออำนวยความสะดวกในการเทียบโอนผลการเรียนรู้ให้แก่ประชาชน โดยกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาชั้น พื้นฐาน กฎกระทรวงว่าด้วยการเทียบระดับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินเทียบระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา พ.ศ. และร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาระดับพื้นฐานและการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา พ.ศ. ส่วนทบวงมหาวิทยาลัยได้ออกประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญา และประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญา เข้าสู่อการศึกษาระบบ พ.ศ. 2545

3) การปฏิรูปการเรียนรู้

สกศ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการคัดเลือกและยกย่องครูผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีผลงานดีเด่น โดยให้มีการขยายผลในลักษณะเครือข่าย มีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งพยายามค้นหาและใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพิ่มขึ้น

ในปี 2544 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน รวมทั้งพัฒนาสาระการเรียนรู้ที่เป็นหลักสูตรแกนกลางใน 8 กลุ่มวิชา เพื่อเป็นแนวทางในการให้สถานศึกษาได้จัดทำสาระส่วนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและชุมชนต่อไป โดยได้ทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าวในโรงเรียนนอกร่องและโรงเรียนเครือข่าย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 และกำหนดให้ใช้ในสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐานทุกแห่งทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2546

ในด้านการจัดสรรโอกาสในการศึกษาต่อ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้พยายามปรับเปลี่ยนวิธีการรับเข้าศึกษาต่อสถานศึกษาระดับต่างๆ ให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ เช่น การยกเลิกการสอบด้านวิชาการเพื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การทบทวนเขตพื้นที่การให้บริการและกำหนดสัดส่วนผู้เรียนประเภทต่างๆ

ในการเข้าศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งการปรับวิธีการรับเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา

4) การบริหารและการจัดการศึกษา มีการร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการเพื่อยุบรวมกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้อยู่ภายใต้กระทรวงเดียวกัน เพื่อให้การจัดการศึกษามีเอกภาพด้านนโยบาย แต่มีความหลากหลายในการปฏิบัติ และได้ประกาศให้มีเขตพื้นที่การศึกษา 175 เขต เพื่อให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษา

สำหรับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ภายใต้การกำกับและสนับสนุนของคณะกรรมการสถานศึกษานั้น ได้มีการจัดทำโครงการนำร่องโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาอื่นๆ

นอกจากนี้ ยังมีการเตรียมการเพื่อถ่ายโอนการบริหารและการจัดการการศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชน และร่างพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน รวมทั้งดำเนิน

โครงการนำร่องเพื่อเตรียมให้สถานศึกษาเอกชนบริหารงานแบบนิติบุคคล

5) การประกันคุณภาพการศึกษา

เพื่อให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการจัดการ หน่วยงานต่างๆ ได้จัดทำร่างกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ในด้านการประกันคุณภาพภายในได้มีการจัดทำกฎกระทรวงและกฎทบวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยได้มีการประกาศกระทรวงและประกาศทบวงในเรื่องดังกล่าวออกมาก่อนเพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ทันที สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ได้มีการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ตั้งแต่วันที่ 3 พฤศจิกายน 2543 และได้มีการกำหนดมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก และพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอุดมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา

6) การปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินงานเพื่อให้มีระบบและกระบวนการที่จะยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของครู คณาจารย์

และบุคลากรทางการศึกษา โดยมุ่งดำเนินการจัดระบบให้สอดคล้องกัน
ทั้ง 4 ระบบ

(1) *ระบบการผลิตครู* มีการปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูให้มีระยะเวลาปฏิบัติการสอนเพิ่มขึ้น มีการจัดทำนโยบายและแผนการปฏิรูปการผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และมีการปฏิรูปสถาบันผลิตครู โดยมีแผนงานปฏิรูปคณาจารย์ แผนงานเร่งรัดให้มีการวิจัย และแผนงานปฏิรูประบบโครงสร้างการบริหาร เป็นต้น

(2) *ระบบการพัฒนา* มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นสถาบันแม่ข่ายในการพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนทุกคน ให้เป็นไปตาม มาตรฐานวิชาชีพ นอกจากนี้ ยังให้สถาบันทำหน้าที่กำกับดูแลกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

(3) *ระบบการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ* มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติเพื่อจัดตั้งองค์กรวิชาชีพ ให้ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

(4) *ระบบการบริหารงานบุคคล* กำหนดให้มีคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นองค์กรกลาง

บริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และมีองค์กรฝ่ายปฏิบัติทำหน้าที่บริหารงานบุคคลในเขตพื้นที่การศึกษานอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีโครงสร้างบัญชีเงินเดือนสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นการเฉพาะ

7) การปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการจัดสรร และบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้เรียนและสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้มีการดำเนินงานใน 3 ประเด็น คือ

(1) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ได้มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ.

(2) การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบประมาณการค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี และกระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศ/ระเบียบที่เกี่ยวข้องในการจัดสรรค่าใช้จ่ายเพื่อจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐและเอกชน

(3) การประเมินการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานปฏิรูปการศึกษาได้ดำเนินโครงการนำร่องเกี่ยวกับระบบตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณตามระบบของการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

8) การปฏิรูปเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สกศ. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ พ.ศ. 2544-2553 ของประเทศไทย และได้นำไปบูรณาการเข้ากับแผนแม่บทของกระทรวงศึกษาธิการ

นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียน มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พ.ศ. ซึ่งจะมีสถานภาพเป็นหน่วยงานกลางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และมีการดำเนินโครงการเครือข่ายการศึกษาแห่งชาติเพื่อให้บริการ เครือข่ายสารสนเทศแก่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ

ผลการดำเนินงานด้านการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และการปฏิรูปการศึกษาของ สกศ. หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “สภาการศึกษา” ดังที่กล่าวมานี้ เป็นประจักษ์พยานถึงการแสดงบทบาทและการปฏิบัติภารกิจที่ครบถ้วนสมบูรณ์ขององค์กรหลักด้านนโยบายการศึกษาของชาติตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

■ การวิจัยเพื่อการวางแผนและพัฒนาการศึกษา

การวิจัยเพื่อการวางแผนและพัฒนาการศึกษา ถือเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งในกระบวนการกำหนดนโยบายและแผนของ สกศ. นับถึงปัจจุบัน สกศ. ได้ดำเนินโครงการวิจัยมาแล้วเป็นจำนวนมาก ผลผลิตจากการวิจัยต่าง ๆ ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและแผนการศึกษาของชาติให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงของประเทศ รวมทั้งส่งผลให้การพัฒนาการศึกษามีความก้าวหน้ามาโดยลำดับ ซึ่งผลงานวิจัยที่สำคัญในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

- **โครงการวิจัยประสิทธิภาพการประถมศึกษา** เป็นโครงการวิจัยที่ สกศ. ดำเนินการร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย เพื่อศึกษาถึงปัญหาที่ทำให้ประสิทธิภาพของการประถมศึกษาแตกต่างกันในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ หลังจากที่ได้มี

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ในปีการศึกษา 2521 โดยใช้ดัชนีที่เป็นตัวชี้ประสิทธิภาพของการประถมศึกษา 4 ประการ ได้แก่ สัมฤทธิผลของนักเรียน โอกาสทางการศึกษา ประสิทธิภาพในการจัดการประถมศึกษา และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมทั้งสร้างรูปแบบที่เหมาะสมเพื่ออธิบายถึงประสิทธิภาพของการประถมศึกษา ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยนี้จึงเป็นแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทางการศึกษา และเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาการศึกษานับปีที่ 5

- **โครงการวิจัยสารสนเทศเพื่อการติดตามและพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา** เป็นโครงการที่ดำเนินงานร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยมิชิแกนสเตท โดยการสนับสนุนจากองค์การยูเนสโก ประเทศสหรัฐอเมริกา เรียกว่า โครงการ BRIDGES (Basic Research and Implementation in Developing Education System) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพผลผลิตของโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งด้านการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา คุณภาพของครู ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน รวมทั้งตัวแปรที่สะท้อนกระบวนการ

บริหารโรงเรียน กระบวนการเรียนการสอน และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลจากการศึกษาวิจัยดังกล่าวทำให้ได้สารสนเทศที่ชัดเจนในการกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539)

- **โครงการวิจัยประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษา** เป็นการศึกษาสภาพทั่วไปของการมัธยมศึกษา ความเสมอภาคของการได้รับการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตลอดจนตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอื่น ๆ ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ได้นำมาสู่ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการมัธยมศึกษา ซึ่งได้แก่ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้การมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ปรับระบบกระบวนการเรียนการสอน และวิธีการต่าง ๆ ที่จะเอื้อต่อเด็กที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมัธยมศึกษาและส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาระดับนี้มากขึ้น

- **โครงการจัดการมัธยมศึกษาให้เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน** เป็นการศึกษาศักยภาพในการจัดบริการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของรัฐและเอกชน เปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริง รวมทั้งศึกษาความต้องการทางการศึกษาของชุมชนในการเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษา

รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของชุมชนกับองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน ข้อค้นพบที่ได้จึงเป็นแนวทางในการจัดการมัธยมศึกษาให้สอดคล้องกับศักยภาพในการจัดบริการการมัธยมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

- **โครงการวิจัยการบริหารและการจัดการศึกษาของการมัธยม : การส่งเสริมเพื่อการประกอบอาชีพส่วนตัวและการก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก** เป็นการวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนให้ผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้วไม่ได้เรียนต่อได้มีหนทางในการประกอบอาชีพส่วนตัว อันเป็นการแก้ปัญหาการว่างงานของผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และส่งเสริมมิให้ผู้จบการศึกษามุ่งการเรียนต่อในระดับสูงเพียงเพื่อชะลอการว่างงานของตนเอง ข้อค้นพบที่ได้นับเป็นข้อเสนอเทศที่จำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา และเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้จริงในโรงเรียน

- **โครงการวิจัยประสิทธิภาพของการผลิตบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษา** : ผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษา เป็นการวิเคราะห์ผลตอบแทนทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับจากการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งพบว่า ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีต่อสังคมที่ได้รับจากการลงทุนทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความคุ้มค่าพอๆ กับ หรือในหลายกรณี คุ้มค่ามากกว่าการลงทุนในโครงการทางสังคมด้านอื่นๆ นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษาสูง มีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายในการลงทุนน้อยมาก น่าจะมีมาตรการในการระดมทุนจากผู้เรียนที่มีฐานะดีมากขึ้น ควบคู่กับการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เรียนที่ยากจน

- **โครงการวิจัยการศึกษากับการมีงานทำ** เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยของ สกศ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมุ่งศึกษาเฉพาะการว่างงานโดยเปิดเผยของผู้มีการศึกษาระดับกลางและระดับสูง คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา ในเรื่องลักษณะและปัญหาการจ้างงาน การคาดประมาณจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ทางเลือกในการจัดสรรทรัพยากรให้แก่สถาบันการ

ศึกษา โครงสร้างแรงจูงใจของตลาดแรงงานกับปัญหาการว่างงาน การพัฒนาอุตสาหกรรมและความต้องการกำลังคนของประเทศ การสำรวจสถานะความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชนบทและการสร้างงานในชนบท ตลอดจนบทเรียนเชิงกลยุทธ์การพัฒนาและผลกระทบต่อการทำงาน อันเนื่องมาจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ ข้อค้นพบที่ได้เหล่านี้ส่งผลให้ *สกศ.* สามารถจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายทั้งภายนอกและภายใน ระบบการศึกษาได้อย่างถูกต้อง

- **โครงการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา** เป็นโครงการที่ช่วยกระตุ้นและก่อให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ด้วยการใช้กระบวนการวิจัยเป็นสื่อ โดยให้บุคลากรของจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบตั้งแต่เริ่มต้นจนจบโครงการ ส่วนนักวิชาการประจำโครงการทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการในลักษณะฝึกอบรมถึงปฏิบัติการ ผลที่ได้รับก็คือทำให้เกิดความคิดและการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษาที่เหมาะสม บุคลากรในระดับจังหวัดมีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถในการใช้ข้อมูลวิจัย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางแผนมากขึ้น มีข้อมูลที่เป็นระบบระเบียบเพิ่มขึ้น รวมทั้งใช้วิธีการวางแผนที่เป็นวิทยาศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาของจังหวัดอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

- **โครงการสำรวจสถานะทางการศึกษาของประเทศ** เป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง สกศ. ที่ปรึกษาฝ่ายไทย และผู้เชี่ยวชาญของ ยูเนสโก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาระยะยาว (10-20 ปี) รวมทั้งแนวทางในการกำหนดแผนงาน/โครงการที่ควรดำเนินการเป็นการเร่งด่วนเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยขอความร่วมมือจากต่างประเทศ
- **โครงการวิจัยรูปแบบของการอาชีวศึกษา** เป็นการศึกษาศภาพการณ์ในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สาขาช่างอุตสาหกรรม และสาขาเกษตรกรรม ทั้งด้านการบริหารหลักสูตร และความต้องการกำลังคน ข้อค้นพบจากการวิจัยดังกล่าวได้ใช้เป็นข้อมูลและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบของการอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- **โครงการวิจัยประสิทธิภาพของการอาชีวศึกษา** เป็นการศึกษาความต้องการกำลังคนและระบบการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา ประสิทธิภาพของระบบการผลิต การฝึกภาคปฏิบัติให้นักศึกษามี

ความสามารถในการทำงานสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน อุตสาหกรรม สื่อการสอน อุปกรณ์ และโรงฝึกงานกับความสามารถทางวิชาชีพของนักศึกษา ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการทำงานของผู้สำเร็จหลักสูตรอาชีวศึกษา การประกอบอาชีพอิสระของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา การคงอยู่ในอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งข้อค้นพบทั้งหมดจากการวิจัยในเรื่องนี้ ทำให้ *สกศ.* ได้ภาพของการจัดการอาชีวศึกษาที่ชัดเจน และสามารถให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการอาชีวศึกษาได้อย่างถูกต้อง

- **โครงการวิจัยประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของเอกชน** เป็นการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของเอกชนทั้งในอดีตและปัจจุบัน ความแตกต่างของประสิทธิภาพของการศึกษาเอกชน รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่าง ตลอดจนศึกษาผลกระทบของการศึกษาเอกชนต่อสังคมไทย ข้อค้นพบจากการศึกษาทำให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดการศึกษาเอกชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของโรงเรียนเอกชน รวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนเอกชน

• **โครงการวิจัยการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน**
ในเขตพื้นที่ชนบท เป็นการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน สภาพและวิธีการจัดการศึกษานอกระบบในเขตพื้นที่ชนบท รวมทั้งความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในเขตพื้นที่ชนบท ข้อค้นพบที่ได้จึงเป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านในพื้นที่ชนบท เพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการช่วยเหลือตนเองและปรับตัวให้เข้ากับสภาพทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ข้อค้นพบจากโครงการวิจัยดังกล่าวนี้ส่งผลให้การกำหนดนโยบาย วางแผน และพัฒนาการศึกษาที่ สกศ. ดำเนินการ เฉพาะอย่างยิ่ง แผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาการศึกษาระดับต่าง ๆ ตั้งอยู่บนศาสตร์และฐานของข้อมูล/สารสนเทศที่ถูกต้อง

เมื่อประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมไทยและคนไทยทุกคน ในปี พ.ศ. 2540 ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงทุกด้านโดยเฉพาะด้านการศึกษา ซึ่งยังมีปัญหาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อเร่งพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้สามารถนำประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สกศ. ในฐานะองค์กรที่รับผิดชอบนโยบายการศึกษาของชาติ จึงเป็นหน่วยงานหลักที่ริเริ่มปฏิรูปการศึกษา โดยได้ดำเนินการวิจัยเอกสารเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี สิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ของประเทศไทย คือ การเพิ่มคุณภาพของคน และยุทธศาสตร์สำคัญที่จะทำให้การปฏิรูปประสบความสำเร็จ คือ การออกกฎหมายปฏิรูปการศึกษา และสร้างองค์กรที่เป็นกลไกในการปฏิรูปและตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งมีการปรับระบบโครงสร้างการศึกษา ให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารงาน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนการพัฒนาการศึกษา

ด้วยข้อค้นพบจากการวิจัยดังกล่าว *สกศ.* จึงเป็นแกนนำในการเสนอให้มีการบรรจุสาระบัญญัติด้านการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และได้มีการบรรจุสาระสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญหลายมาตรา และได้เตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ โดยได้มอบหมายให้คณะนักวิจัย ซึ่งเป็นนักวิชาการชั้นนำของประเทศไทยดำเนินการวิจัยประเด็นที่เป็นสาระสำคัญตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำร่างพระราช

บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ รวม 42 ประเด็น อาทิ แนวนโยบายพื้นฐาน ด้านการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาพิเศษ การศึกษาของเด็กด้อยโอกาส การศึกษาเฉพาะกิจเฉพาะกลุ่ม บทบาทของครอบครัวกับการศึกษา บทบาทของเอกชนภาคธุรกิจและสถานประกอบการกับการศึกษา การศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม การกระจายอำนาจทางการศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการศึกษา ระบบการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพครู ทรัพยากรเพื่อการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ฯลฯ

การศึกษาวิจัยของ *สกศ.* ในแต่ละประเด็น เริ่มจากการศึกษาวิจัยเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปของประเทศต่าง ๆ เพื่อเป็นองค์ความรู้เบื้องต้นในการดำเนินงาน หลังจากนั้น จึงเป็นการศึกษาวิจัยสถานภาพของการจัดการศึกษา/การดำเนินงานในประเทศไทย การวิจัยและพัฒนารูปแบบ/แนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย และการวิจัยนำร่องในสถานศึกษาตามรูปแบบ/แนวทางดังกล่าว เพื่อให้นโยบายและแผนการศึกษาในแต่ละเรื่องมีความถูกต้องชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ผลผลิตที่เป็นตัวอย่างของการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา มีดังนี้

การประกันโอกาสทางการศึกษา มีการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ความรู้ และวิจัยนำร่องเพื่อการพัฒนา ดังนี้

- การวิจัยเรื่องสิทธิและโอกาสทางการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
 - การวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน
 - การวิจัยนำร่องการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ
 - การวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ สถานพินิจคุ้มครองเด็ก และศาสนาอิสลาม
 - การวิจัยนำร่องครอบครัวที่จัดการศึกษา
 - การวิจัยและพัฒนารูปแบบการให้ความรู้พ่อแม่ ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็ก
 - การวิจัยค่าใช้จ่ายที่ควรจัดสรรให้แก่ผู้เรียนที่ด้อยโอกาสและพิการ

การปฏิรูประบบการศึกษา

- การศึกษาวิจัยการเทียบโอนผลการเรียนรู้จากการฝึกอาชีพและประสบการณ์ในการทำงาน และการเทียบโอนผลการเรียน

- การวิจัยกระบวนการและยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับผู้ที่มีอายุสูงกว่า 16 ปี
- การวิจัยเรื่องประสบการณ์การศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ
- การวิจัยเรื่องการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย : ตามแนวคิด วอลดอร์ฟ, เรกจิโอ เอมิเลีย, มอนเตสซอรี, ไฮสโคป และการเรียนรู้อย่างธรรมชาติแบบองค์รวม
- การวิจัยการปฏิรูปอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพของประเทศแคนาดา สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และอิสราเอล
- การวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำร่าง พ.ร.บ.การอาชีวศึกษา พ.ศ.
- การวิจัยการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย
- การวิจัยเพื่อกำหนดแผนที่ตั้งสถาบันอุดมศึกษา
- การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการจัดการอุดมศึกษา

การปฏิรูปการเรียนรู้

- การวิจัยเรื่อง มหัทศวรรษแห่งสมอง สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สารเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้

- การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี
- การวิจัยปฏิบัติการโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เช่น การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง : รูปแบบที่คัดสรร
 - การวิจัยการปฏิรูปวิทยาศาสตร์ศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น และเวียดนาม
 - การวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดและกรณีศึกษาเรื่อง แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาในต่างประเทศ
 - การวิจัยเรื่องกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ
 - การวิจัยเรื่องการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดและวิธีการ
 - การวิจัยแนวทางการพัฒนาและประเมินผลผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม : กรณีศึกษาจากการปฏิบัติจริง

การปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารการศึกษา

- การวิจัยเรื่องโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลี และมาเลเซีย

- การศึกษาแนวทางและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM)
- การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ
- การวิจัยเรื่องภารกิจ โครงสร้าง อัตรากำลังของสถานศึกษา ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- การวิจัยและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการบริหารและการจัดการศึกษาสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- การวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา

มาตรฐานและการประกันคุณภาพ

- การวิจัยเรื่อง มาตรฐานการเลี้ยงดูเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ และเกณฑ์การประเมินระดับก่อนประถมศึกษา
- การวิจัยเพื่อจัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการอาชีวศึกษา และมาตรฐานการอุดมศึกษา
- การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา

การปฏิรูปครู คุณอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

- การวิจัยเรื่องการจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คุณอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา กองทุนส่งเสริมครู คุณอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร ระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนสำหรับครู ระบบบริหารงานบุคคล และการยกย่องครูผู้มีผลงานดีเด่น
- การวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับสถาบันผลิตครูในการผลิตครูใหม่ และการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ
- การวิจัยและพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
- การวิจัยนำร่องครูต้นแบบ ครูแห่งชาติ ครูภูมิปัญญา และผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ

การปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา

- การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดสรรงบประมาณการศึกษา โครงสร้างระบบการเงินเพื่อการศึกษา รูปแบบการจัดสรรเงินโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและประสิทธิผล คุปองการศึกษา และการบริหารการเงินในโรงเรียนของประเทศต่าง ๆ
- การวิจัยแนวทางการใช้มาตรการจูงใจเพื่อการระดมทรัพยากรทางการศึกษา การคำนวณค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมเป็นราย

บุคคลสำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน 12 ปี ในระบบและนอกระบบ โรงเรียน การบริหารจัดการด้านทรัพยากรด้วยระบบคุ้มครองการศึกษา การบริหารและการจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และรูปแบบกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน

การปฏิรูปเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

- การวิจัยเรื่องนโยบาย รูปแบบ ระบบการผลิตและพัฒนาแบบเรียนและสื่อการเรียนการสอน การจัดตั้งหน่วยงานกลางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยโทรศนเทศของประเทศไทย
- การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และปัจจัยสำคัญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลสำเร็จต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน

ในอนาคตการวิจัยจะยังคงเป็นกระบวนการหลักในการดำเนินงานของ สกศ. โดยเป้าหมายหลักจะเน้นที่การวิจัยและพัฒนาเพื่อนำแนวคิดไปสู่การปฏิบัติให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้นโยบายและแผนในเรื่องต่าง ๆ มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และชัดเจน มีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง มีผลสัมฤทธิ์ที่เชื่อถือได้ และพร้อมที่จะนำไปสู่การขยายผลในวงกว้าง ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษา

ประสบผลสำเร็จสูงสุด ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542

■ การติดตามและประเมินผลการศึกษา

การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาถือเป็นภารกิจหลัก
อีกประการหนึ่งของ สกศ. ซึ่งข้อค้นพบจากการติดตามประเมินผลที่ผ่าน
มาได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา
ของชาติ รวมทั้งใช้ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและแผน
ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการผลักดันให้มีการเร่งรัดการนำนโยบาย
และแผนไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผลงานด้าน
การติดตามและประเมินผลที่สำคัญของ สกศ. มีดังนี้

- **การติดตามผลการพัฒนาการศึกษาตามแนวปฏิรูป
การศึกษา พ.ศ. 2517** เป็นการติดตามผลการปฏิบัติงานตามข้อเสนอ
ของการปฏิรูปการศึกษา ตามแนวคิดที่ได้เตรียมการในปี พ.ศ. 2517
และดำเนินการจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางเพื่อการปฏิรูปการศึกษา
ในช่วงปี พ.ศ. 2518-2521 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้สำนักงานคณะ
กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติบรรจุไว้ในแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) โดยมีการติดตามผลใน 4 ประเด็น คือ

- 1) โครงสร้างระบบบริหารการศึกษา และการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา
- 2) โครงสร้างเนื้อหาสาระและกระบวนกรเรียนรู้
- 3) ความเสมอภาคทางการศึกษา
- 4) การระดมสรรพกำลังและการลงทุนทางการศึกษา

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะจากการประเมินผลดังกล่าว นับเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของ สกศ. ในการพิจารณากำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพสูงสุด

- **การประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ** เป็นการดำเนินงานเพื่อให้ทราบถึงผลการพัฒนาการศึกษา ทั้งระยะครึ่งแผนฯ และเมื่อสิ้นสุดแผนฯ ซึ่งเกิดจากการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ในแต่ละฉบับ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการดำเนินงานของกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง และใช้ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาในระยะต่อไป เช่น การ

ประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2520-2529) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ระยะเวลาครั้งแผนฯ เป็นต้น

- **การประเมินผลโครงการเงินกู้/เงินยืมเพื่อพัฒนาการศึกษา** เป็นการติดตามและประเมินผลการทำงานของโครงการต่าง ๆ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเงื่อนไขที่โครงการกำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพภายในและภายนอกโครงการ ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะแก่กระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในระยะต่อไป รวมทั้งใช้ในการพัฒนาการศึกษาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สกศ. ได้ติดตามและประเมินผลโครงการเงินกู้/เงินยืมเพื่อพัฒนาการศึกษามาตั้งแต่ระยะที่ 1 (คพศ.1) แต่การประเมินผลเต็มรูปแบบนั้นเริ่มดำเนินการในระยะที่ 5 (คพศ.5) ระยะที่ 6 (คพศ.6) และระยะที่ 7 (คพศ.7) ซึ่งมีโครงการย่อยในแต่ละระยะดังนี้

- โครงการเงินกู้/เงินยืมเพื่อพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 5 (คพศ.5) ประกอบด้วย 6 โครงการย่อย คือ

- 1) โครงการจัดตั้งศูนย์ฝึกวิชาชีพ

- 2) โครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท กลุ่มที่ 1 (มพช.1)
 - 3) โครงการพัฒนาวิทยุกระจายเสียงเพื่อพัฒนาการศึกษา
 - 4) โครงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา
 - 5) โครงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน
 - 6) โครงการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา
- โครงการเงินกู้/เงินยืมเพื่อพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 6 (คพศ.6)

ประกอบด้วย 2 โครงการย่อย คือ

- 1) โครงการพัฒนาระบบการวางแผนและการจัดการศึกษา
 - 2) โครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท กลุ่มที่ 2 (มพช.2)
- โครงการเงินกู้/เงินยืมเพื่อพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 7 (คพศ.7)

ประกอบด้วย 2 โครงการย่อย คือ

- 1) โครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา
- 2) โครงการผลิตกำลังคนในสาขาเทคโนโลยีทันสมัย

นอกจากนี้ ในปีงบประมาณ 2545 สกศ. ได้ประเมินผลโครงการเงินกู้ด้านการศึกษาของหน่วยงานในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการ 3 โครงการ คือ

- 1) โครงการพัฒนาเครื่องมือ-อุปกรณ์ และบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา

- 2) โครงการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ของทบวงมหาวิทยาลัย
 - 3) โครงการพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ในสถาบันราชภัฏ
- การประเมินผลครั้งนี้มุ่งประเมินประสิทธิผลของโครงการเงินกู้ด้านการศึกษา และศึกษาปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการเงินกู้ ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานโครงการเงินกู้ด้านการศึกษาของประเทศไทยต่อไปในอนาคต

- **การประเมินผลโครงการทางการศึกษา**

นอกจากการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับต่าง ๆ รวมทั้งการประเมินผลโครงการเงินกู้/เงินยืมเพื่อพัฒนาการศึกษาแล้ว สกศ.ยังได้ดำเนินการประเมินผลโครงการทางการศึกษาอื่น ๆ เพื่อประกอบการพิจารณากำหนดแนวนโยบายทางการศึกษาให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากที่สุด

ตัวอย่างการประเมินผลโครงการที่ สกศ. ดำเนินการ ได้แก่

- **โครงการประเมินสัมฤทธิ์ผลของโครงการอนุบาล
ชนบท** เป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรีที่
อนุมัติให้เริ่มมีการทดลองโครงการอนุบาลชนบทในปีการศึกษา 2529
ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ (สพช.) ซึ่งได้ให้การสนับสนุนทั้งทรัพยากร บุคลากร สื่อการ
เรียนการสอน และอุปกรณ์ไปแล้วเป็นจำนวนมาก โดยประเด็นหลักใน
การประเมินผล คือ ความคุ้มค่าในการลงทุน ผลการพัฒนาการศึกษาที่
เกิดขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับแนวทางที่กำหนดไว้ รวมทั้งข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประสิทธิผล
สูงสุด หากมีนโยบายที่จะขยายโครงการนี้ออกไปทั่วประเทศ

- **โครงการประเมินการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น** ประกอบด้วย การประเมินความสอดคล้องใน
การดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยม
ศึกษาตอนต้นของกรมสามัญศึกษา โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนอกระบบโรงเรียน โครงการนำร่องขยายการ
ศึกษาภาคบังคับเพิ่มอีก 3 ปีของ สพช. และโครงการนำร่องขยายโอกาส
โดยไม่บังคับอีก 3 ปีในโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา กับ
นโยบายของรัฐบาลในเรื่องการศึกษาขั้นพื้นฐาน การติดตามและ

ประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการในด้านสภาพโดยทั่วไป สภาพการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมและจูงใจให้เด็กมาเข้าเรียนและผลการรับนักเรียน ตลอดจนปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งข้อค้นพบจากการประเมินดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพ และปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้นในโครงการโดยละเอียด ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและแนวทางการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานในระยะต่อไป

เมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ สกศ. ก็ได้ใช้กระบวนการประเมินผลเป็นเครื่องมือวัดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการนำนโยบายปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งให้การประเมินผลนำเสนอผลการประเมิน และข้อเสนอแนะให้ผู้กำหนดนโยบายใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจดำเนินนโยบายทางการศึกษา หรือ ทบทวน ปรับปรุงมาตรฐานการต่างๆ ให้ตอบสนองของความต้องการของประชาชน

ทั้งนี้ ในระยะแรกได้มีการศึกษาและติดตามสถานภาพการดำเนินงานในด้านต่างๆ เช่น

- การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย
- การติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- การศึกษาสภาพปัจจุบันและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษของประเทศไทย
- การศึกษาสถานภาพและวิธีการจัดการศึกษาของสถานประกอบการ
- รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา : สภาพการจัดอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา
- สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย
- สถานภาพและความพร้อมในการใช้งานคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ

นอกจากนั้น เมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ครบรอบ 1 ปี (20 สิงหาคม 2542 ถึง 19 สิงหาคม 2543) สกศ. ร่วมกับ รศ.ดร.สุวิมล ว่องวาณิช จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการประเมินความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้น ทั้งในส่วนของหน่วยงานระดับนโยบาย ซึ่งได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานปฏิรูปการศึกษา หน่วยปฏิบัติการระดับสถานศึกษา ทั้งในระดับขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา ตลอดจนความรู้ความเข้าใจของประชาชนทั่วไป ข้อค้นพบจากการติดตามและประเมินผลดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นถึงระดับความก้าวหน้าของการดำเนินงานในแต่ละหมวด/มาตรา เมื่อเทียบกับการดำเนินงานที่ควรจะต้องเกิดขึ้นในช่วง 1 ปีแรก รวมทั้งเป็นครั้งแรกที่ได้มีการรายงานผลความก้าวหน้าด้านการศึกษาต่อสาธารณชนในวงกว้าง

หลังจากนั้น สกศ. ก็ได้ติดตามความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษา และจัดทำรายงานความก้าวหน้าเสนอต่อสาธารณชนในวาระต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง อาทิ ครบรอบ 1 ปี 4 เดือน (20 สิงหาคม 2542 ถึง 19 ธันวาคม 2543) 1 ปี 6 เดือน (20 สิงหาคม 2542 ถึง 19 กุมภาพันธ์ 2544) 2 ปี (20 สิงหาคม 2542 ถึง 19 สิงหาคม 2544) และล่าสุด คือ ครบรอบ 3 ปี (20 สิงหาคม 2542 ถึง 19 สิงหาคม 2545) รวมทั้งได้ดำเนินการศึกษาความก้าวหน้าและผลสำเร็จในเชิงลึกของการ

ปฏิรูปการศึกษาในบางประเด็น ได้แก่ การปฏิรูปการเรียนรู้ ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของบุคคลกลุ่มต่างๆ การบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี การจัดการศึกษาเอกชน และประสิทธิภาพการใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุเพื่อการศึกษา เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวเป็นการเฉพาะอีกด้วย

สกศ. ตระหนักดีว่า การติดตามและประเมินการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่งในการกำหนดนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาและการปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ จึงมีความพยายามที่จะพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลให้มีความชัดเจน น่าเชื่อถือ และโปร่งใส โดยการกำหนดแนวทาง เกณฑ์มาตรฐาน และตัวชี้วัด การสร้างระบบเครือข่ายการติดตามและประเมินผลในทุกระดับ

■ การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายการศึกษา

การพัฒนากฎหมายการศึกษาเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งของ “สภาการศึกษา” ก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ ประเทศไทยมีกฎหมายการศึกษาต่างๆ กว่า 150 ฉบับ แต่ไม่มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติที่เป็นแนวนโยบายในภาพรวมของประเทศ

จากประสบการณ์ในการนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ *สกศ.* ตระหนักดีว่า ถึงแม้ในรัชกาลปัจจุบันจะมีพระบรมราชโองการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ แต่ก็ไม่ได้มีสถานะเป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติเหมือนในระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จึงไม่อาจประกันความต่อเนื่องในการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ได้ บางครั้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาเป็นสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ *สกศ.* จึงได้มีความพยายามหลายครั้งที่จะจัดทำกฎหมายการศึกษาของชาติที่เป็นแม่บทในการจัดการศึกษา โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ

ผลการดำเนินงานพัฒนากฎหมายการศึกษาที่สำคัญของ สกศ. ซึ่งถือเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาของประเทศ โดยสรุป มีดังนี้

1. บทบัญญัติการศึกษาในรัฐธรรมนูญ

เมื่อมีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ สมาชิกสภาผู้ร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) ได้เปิดโอกาสให้ทุกส่วนในสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมในการร่างการวิพากษ์วิจารณ์ และการเสนอประเด็นที่ต้องการให้เกิด ให้มี ในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว

การร่างรัฐธรรมนูญโดย ส.ส.ร. ได้รับความสนใจอย่างมากจากประชาชน โดยได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการผลักดันให้มีสาระบัญญัติด้านการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานร่างสาระสำคัญของกฎหมายและกระบวนการรับฟังความคิดเห็นที่ควบคู่กับกระบวนการทำงานของ ส.ส.ร. ตลอดระยะเวลา 240 วัน คือระหว่างวันที่ 26 ธันวาคม 2539 – 22 สิงหาคม 2540

ในการร่างสาระบัญญัติด้านการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญ สกศ. ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยได้นำยุทธศาสตร์เครือข่ายและยุทธศาสตร์การรับฟังความคิดเห็น (Consultation) มาใช้

เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) สำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง ประชาชนคิดอย่างไร กรณี “การศึกษา” กับ “รัฐธรรมนูญ” โดยสวนดุสิตโพล ใช้การสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างตัวแทน 8 จังหวัด จำนวน 14,352 คน ระหว่างวันที่ 14 มีนาคม – 8 เมษายน 2540 นำผลมาเสนอประกอบการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อพิจารณายกร่างสารบัญญัติการศึกษาในรัฐธรรมนูญในวันที่ 9 เมษายน 2540

2) การประชุมระดมความคิดเห็นในวันที่ 6 มีนาคม และวันที่ 9 เมษายน 2540 มีผู้เข้าประชุมประกอบด้วย ส.ส.ร. และนักวิชาการทางการศึกษามาร่วมยกร่างสารบัญญัติการศึกษาในรัฐธรรมนูญ เสนอสารบัญญัติดังกล่าวผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในวันที่ 10 เมษายน 2540 และเสนอต่อส.ส.ร. ในวันเดียวกัน

3) เมื่อมีการบรรจุสารบัญญัติว่าด้วยการศึกษาในร่างรัฐธรรมนูญแล้ว เพื่อให้การแปรญัตติส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ได้เป็นไปโดยรอบคอบ ครบถ้วน จึงมีการสำรวจความคิดเห็นโดยแบบสำรวจความคิดเห็นเรื่อง “บทบัญญัติว่าด้วยการศึกษาในร่างรัฐธรรมนูญ : ข้อเสนอเพื่อการทำประชาพิจารณ์” จำนวน 5,000 คน ซึ่งในครั้งนี้ได้ริเริ่มนำรายชื่อผู้สนใจทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง มารวบรวมจัดทำเป็นฐานข้อมูลเครือข่ายการศึกษาไทยขึ้น

4) สัมมนาและทำประชาพิจารณ์ในวันที่ 27 พฤษภาคม 2540 เรื่อง บทบัญญัติว่าด้วยการศึกษาในร่างรัฐธรรมนูญ ผู้เข้าร่วมสัมมนา ประกอบด้วย ส.ส.ร. ซึ่งเป็นผู้ชี้แจงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็น โดยมีผู้สนใจเข้าร่วมกว่า 5,000 คน จากนั้นได้สรุปผลการประชุมและจัดทำเป็นคำแปรญัตติเสนอต่อ ส.ส.ร. ในวันที่ 6 มิถุนายน 2540

ผลสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญก็คือ ได้มีการนำประเด็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการศึกษามาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สาระสำคัญได้แก่

1) การดำเนินงานทรัพยากรสื่อสารของชาติ ที่ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในด้านการศึกษา (มาตรา 40) ซึ่งจะเป็นการปฏิรูปสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคนไทยมีแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิต

2) เสรีภาพทางวิชาการ (มาตรา 42) เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ศึกษาวิจัยมีเสรีภาพในการเรียนการสอน

3) สิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และไม่เก็บค่าใช้จ่าย (มาตรา 43)

4) การอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาไทย (มาตรา 46) เป็นการนำภูมิปัญญากลับคืนสู่สังคมและการศึกษาไทย

- 5) การคุ้มครองและให้การศึกษ้อบรมแก่เด็กกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ (มาตรา 53 และ 55)
- 6) การกำหนดให้การศึกษาก่อนหน้านั้นของประชาชน (มาตรา 69) ซึ่งได้มีการกำหนดเป็นการศึกษาภาคบังคับ 9 ปีสำหรับคนไทย
- 7) วางแนวทางการจัดการศึกษาในหมวดที่ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (มาตรา 81) ซึ่งได้กำหนดให้มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ
- 8) บทบาทของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา (มาตรา 289)

2. การร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กทศ.)

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กทศ.) ซึ่งมี รองนายกรัฐมนตรี (นายบัญญัติ เกสรทอง) เป็นประธานกรรมการ และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) เป็นรองประธาน กทศ. ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการหลายสาขาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยตระหนักว่า กฎหมายฉบับนี้มีความยากและซับซ้อนในการจัดทำ เพราะสาระของกฎหมายต้องมีความครอบคลุมบทบาทต่างๆ ของทั้งภาครัฐและเอกชน มีการปรับเปลี่ยนหลักการที่สำคัญหลายประการ มีผลกระทบในมุมกว้างต่อ

ประชาชน องค์กร สถาบันต่างๆ เพื่อเป็นการระดมความคิดเห็นที่หลากหลาย จึงจัดให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในรูปแบบและวิธีการต่างๆ

การยกย่องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจึงเน้น ยุทธศาสตร์การสร้างองค์ความรู้ ยุทธศาสตร์การรับฟังความคิดเห็นและ ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) การยกย่องสาระบัญญัติ ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2540 – มกราคม 2541 เน้นยุทธศาสตร์การปรึกษาหารือ เริ่มดำเนินงานโดยได้ เรียบเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้และผู้มีประสบการณ์ด้านการศึกษาและด้าน กฎหมาย ประมาณ 40 คน มาร่วมเป็นคณะกรรมการอำนวยการร่าง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ซึ่งมีศาสตราจารย์ ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต เป็นประธานยกย่องสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ และมีนักกฎหมายเป็นคณะทำงานจัดทำร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

2) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ได้คำนึงถึงความคิดเห็น ของประชาชน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

- กกศ. ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 8 ครั้ง โดยเริ่มตั้งแต่คราวประชุมวันที่ 25 ธันวาคม 2540 ในการ พิจารณาได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาแก้ไข ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จนปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติแล้วเสร็จ และอนุมัติให้นำร่างฉบับวันที่ 3 มิถุนายน 2541 เสนอต่อคณะรัฐมนตรี

- คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมวันที่ 23 มิถุนายน 2541 ได้มีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ฉบับที่ กกศ. เสนอ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยนำร่างพระราชบัญญัติที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ รวมทั้งข้อสังเกตของทบวงมหาวิทยาลัย (ตามหนังสือด่วนมาก ที่ ทม 022.8/211037 ลงวันที่ 22 มิถุนายน 2541) ซึ่งมีข้อสังเกต 3 ข้อ มาประกอบการพิจารณา

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 4) ซึ่งมี ศาสตราจารย์ ดร.ประยูร กาญจนกุล เป็นประธาน และผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 9 คน พิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติ โดยมีผู้แทน สกศ. กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัยร่วมชี้แจง พิจารณาแล้วเสร็จในวันที่ 24 กันยายน 2541 และเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมวันที่ 20 ตุลาคม 2541 ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้นำร่างเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

- ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 20 ปีที่ 2 ครั้งที่ 34 (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ 21 ตุลาคม 2541 ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) รวมทั้งร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ที่พรรคการเมืองนำเสนอ 4 ร่าง ได้แก่ พรรคความหวังใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติพัฒนา และพรรคชาติไทย

และตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. จำนวน 45 คน กำหนดระยะเวลาแปรญัตติ 30 วัน ซึ่งคณะกรรมการได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น 2 คณะ คือ คณะอนุกรรมการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. โดยมีดร.วิชัย ตันศิริ เป็นประธาน และคณะอนุกรรมการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. โดยมีศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต เป็นประธาน ดำเนินการตามกระบวนการนิติบัญญัติในรัฐสภา และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2542

ในขั้นตอนการพิจารณาของคณะบุคคลต่างๆ ดังกล่าว ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นจากนักการศึกษา ประชาชนทั่วไป และกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างหลากหลาย เพื่อให้ครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม โดยมีวิธีการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม

ยุทธศาสตร์การรับฟังความคิดเห็นมีหลากหลายวิธี ได้แก่

- การจัดประชุมโต๊ะกลมระดมความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่ยังต้องการความรู้เพิ่มเติมโดยละเอียด

- การจัดประชุมระดมความเห็นแบบเสวนาทางวิชาการ โดยเชิญผู้ที่ได้รับผลกระทบและผู้เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ครั้งละประมาณ 60 คน

- การจัดประชุมสัมมนาว่างพระราชบัญญัติทั้งฉบับครั้งละ 200-300 คน ในกรุงเทพมหานคร และภูมิภาค 4 แห่ง ได้รับความร่วมมือจากสถาบันราชภัฏ 4 แห่ง

- การส่งแบบสำรวจความคิดเห็นได้จัดทำ 2 วิธี เพราะกลุ่มเป้าหมายแตกต่างกัน คือ หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องและประชาชน

ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ ได้วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายและดำเนินการโดยผ่านช่องทางสื่อสาร ได้แก่ ทางโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ และการเขียนเอกสารวิชาการ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนและคนในวงการการศึกษามีความตื่นตัวสูง

3. การดำเนินการร่างกฎหมายที่ออกตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

กฎหมายที่ต้องออกตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา หรือกฎกระทรวง หลายหน่วยงานได้มีการยกวางในส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย หรือแม้แต่ สกศ. ก็ได้ยกวางกฎกระทรวงว่าด้วยการศึกษาเฉพาะทาง พ.ศ. และร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานประกอบการรูปแบบศูนย์การเรียน พ.ศ. อย่างไรก็ตาม หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการยกวางกฎหมายก็คือ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา

กระบวนการและขั้นตอนการพิจารณาร่างกฎหมายจนถึงการประกาศใช้ มีหลายขั้นตอน จึงต้องอาศัยความร่วมมือ เร่งรัด และการผลักดันจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สกศ. ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงเข้าไปมีส่วนในการช่วยผลักดันร่างกฎหมายโดยเฉพาะร่างกฎหมายที่สำนักงานปฏิรูปการศึกษาได้ยกร่างจำนวน 23 ฉบับ จนทำให้การดำเนินการดังกล่าวลุล่วงไปได้ค่อนข้างมาก โดยร่างกฎหมายบางฉบับอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของวุฒิสภาแล้ว ซึ่งรายละเอียดของการดำเนินงานสรุปได้ดังนี้

3.1 การจัดทำร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยสำนักงานปฏิรูปการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 75 กำหนดให้สำนักงานปฏิรูปการศึกษา มีหน้าที่เสนอแนะเกี่ยวกับร่างปรับปรุง และแก้ไขกฎหมาย เพื่อรองรับการดำเนินงานด้านโครงสร้างองค์กร การแบ่งส่วนราชการตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 5 การจัดระบบครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาตามหมวด 7 การจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาตามหมวด 8 ซึ่งสำนักงานปฏิรูปการศึกษา ได้จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นต่อการปฏิรูปตามหมวด 5 7 และ 8 จำนวน 23 ฉบับ และนำเสนอนายกรัฐมนตรีในวันที่ 25 เมษายน 2544 เพื่อเร่งรัดให้การดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เป็นไปตามเวลาที่กำหนด และไม่ล่าช้าเกินไปจนเกิดความเสียหายแก่ราชการ

3.2 การตั้งคณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษิตตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษิต เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2544 (คำสั่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ 2/2545) และวันที่ 17 ธันวาคม 2544 (คำสั่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ 3/2545) โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายปลอด อติเรกสาร) เป็นประธาน และมีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่อำนวยการและกำกับดูแลให้การปฏิรูปการศึกษิตดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าหมาย

เนื่องจากคณะกรรมการกั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 4 เมื่อเริ่มมีการพิจารณาร่างกฎหมายที่สำนักงานปฏิรูปการศึกษิตเสนอ พบว่ามีประเด็นที่หน่วยงานต่างๆ ยังมีความเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน ทำให้ต้องมีการทบทวนในประเด็นที่สำคัญๆ จึงมีมติให้คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษิต ทำหน้าที่พิจารณาร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทุกฉบับ แล้วนำเสนอคณะกรรมการกั่นกรอง ฯ พิจารณาโดยไม่ต้องส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาเสนอความเห็นก่อน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความรวดเร็วทันกำหนดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา ได้แต่งตั้ง คณะทำงาน 4 คณะ เพื่อพิจารณาและจัดทำข้อเสนอด้านกฎหมายต่อ คณะอนุกรรมการฯ ซึ่งคณะทำงานและคณะอนุกรรมการได้มีการ ประชุมพิจารณา และปรับแก้ร่างกฎหมายอย่างเร่งด่วน รวมทั้งมีการ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อยุติในประเด็นที่ยังหาข้อสรุป ไม่ได้

คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา ได้ยุติการทำงานเมื่อมีการปรับคณะรัฐมนตรีในวันที่ 3 ตุลาคม 2545 โดยมีการ ประชุมทั้งหมด 11 ครั้ง และได้พิจารณาเห็นชอบร่างกฎหมายและนำ เสนอคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีคณะที่ 4 ครบทั้ง 21 ฉบับ ส่วนอีก 2 ฉบับ ไม่ได้พิจารณา เนื่องจากมีการตั้งกระทรวง วัฒนธรรม คือ ร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ และ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติ วัฒนธรรมแห่งชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ.

การดำเนินงานของคณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการ ศึกษา ส่งผลให้ได้สาระของกฎหมายที่มีความเหมาะสมมากขึ้น เนื่องจาก คณะอนุกรรมการและคณะทำงาน 4 คณะ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ สาขาต่างๆ และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การพิจารณาสาระ ของกฎหมายยังคงสอดคล้องกับหลักการที่สำคัญของการปฏิรูปการ ศึกษา และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยการจัดประชุมระดมความคิด

เห็นผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ แต่ละฉบับ เพื่อจัดทำข้อยุติของประเด็นที่แต่ละฝ่ายมีความเห็นแตกต่างกัน และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับแก้ไขให้เหมาะสม

คณะอนุกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา ยังสามารถจัดทำมาตรการเร่งรัดกระบวนการพิจารณากฎหมาย 2 ประการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติ ประการแรก คือ ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตั้งคณะกรรมการกฤษฎีกาคณะพิเศษเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะ ประการที่ 2 คือ ให้ทบพจนมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายที่กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทุกแห่งเมื่อได้รับร่างกฎหมายที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว ให้แจ้งความเห็นต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาโดยเร่งด่วนอย่างช้าไม่เกิน 15 วัน โดยแก้ไขเป็นให้แจ้งความเห็นต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาโดยเร่งด่วน อย่างช้าไม่เกิน 14 วัน หากไม่แจ้งภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ถือว่าเห็นชอบ ทั้งนี้ เพื่อจะได้เป็นมาตรการเร่งรัดการดำเนินการร่างกฎหมาย

3.3 การตั้งคณะกรรมการอำนวยการเตรียมจัดระบบบริหารของส่วนราชการตามโครงสร้างใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ

เนื่องจากมีความจำเป็นเร่งรัดการจัดโครงสร้างและระบบบริหารจัดการกระทรวงศึกษาธิการที่จะเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการปฏิรูประบบราชการ ดังนั้น ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการเตรียมจัดระบบบริหารของส่วนราชการตามโครงสร้างใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2545 (ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 225/2545) โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายปองพล อดิเรกสาร) เป็นประธาน และมีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นเลขาธิการ

คณะกรรมการอำนวยการฯ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเตรียมการสู่โครงสร้างใหม่ฯ 6 คณะ เพื่อจัดทำข้อเสนอต่อคณะกรรมการอำนวยการฯ เกี่ยวกับการจัดโครงสร้างและระบบบริหารและการจัดการศึกษา กรอบอัตรากำลังและกำหนดหลักเกณฑ์การจัดบุคคลลงตามกรอบอัตรากำลังตามโครงสร้างใหม่ หลักเกณฑ์และวิธีการโอนทรัพยากรสิ้นงบประมาณ หนี้ สิทธิ และภาระผูกพัน หลักสูตรการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร แผนประชาสัมพันธ์ และการชี้แจงร่างกฎหมายปฏิรูปการศึกษา

สำหรับในส่วนของการชี้แจงร่างกฎหมายปฏิรูปการศึกษา นั้น ดำเนินการโดยคณะกรรมการชี้แจงด้านกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นประธาน ทำหน้าที่ชี้แจงเกี่ยวกับสาระและหลักการของร่างกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎร และ คณะกรรมการของวุฒิสภา ส่งผลให้การพิจารณากฎหมายแต่ละ ขั้นตอนมีความรวดเร็วมากขึ้น และในการดำเนินการทำให้เกิดการ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ทบวง มหาวิทยาลัย และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ศรุตสภา เป็นต้น เพื่อร่วมกันชี้แจงกฎหมายในขั้นตอนต่างๆ ของการพิจารณากฎหมายดังกล่าว

จากผลงานที่เป็นความสำเร็จของ “สภาการศึกษา” นับตั้งแต่การจัดตั้ง สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยในประเทศไทยให้มีคุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานสากล จนกระทั่งมีการจัดตั้ง สภาการศึกษาแห่งชาติ ให้เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการศึกษาของประเทศ ส่งผลให้การพัฒนาศึกษาของไทยมีความก้าวหน้ามาโดยลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสำเร็จจากการพยายามผลักดันให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบครั้งใหญ่ ทั้งด้านการปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาครั้งนี้ ส่งผลให้ “คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ” หรือ กกศ. ในปัจจุบัน ต้องปรับเปลี่ยนองค์ประกอบและบทบาทความรับผิดชอบไปเป็น “สภาการศึกษา” ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในอนาคตอันใกล้

ภาค 3

สภาการศึกษาในอนาคต : ก้าวสู่มิติใหม่ทางการศึกษา

■ ความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง

ผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยมเสรี ได้ก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจใหม่และสังคมใหม่ที่อาศัยความรู้เป็นฐาน ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจและสังคมในประเทศต่างๆ ทั่วโลก

ประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะปฏิรูประบบเศรษฐกิจและระบบการเมืองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของคนในชาติอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงเป็นสำคัญ นับตั้งแต่การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มในทุกภูมิภาคมีส่วนร่วมในกระบวนการร่างและพิจารณาบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญอย่างกว้างขวาง

สกศ. ในฐานะองค์กรที่รับผิดชอบด้านนโยบายและแผนการศึกษาของชาติตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาไทยไปสู่ระบบการศึกษาใหม่ ซึ่งจะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ จึงได้ผลักดันให้มีบทบัญญัติด้านการศึกษารรจไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หลายมาตรา โดยเฉพาะ

มาตรา 81 ที่กำหนดให้มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ จนกระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

การจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้ที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ส่วนการจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก มีเอกภาพด้านนโยบาย แต่มีความหลากหลายในการปฏิบัติ และมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ดำเนินการปฏิรูประบบราชการ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ส่งผลให้มีการปรับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่เดิมของกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติซึ่งสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จัดตั้งเป็นกระทรวงศึกษาธิการใหม่ โดยให้มีการบริหารที่เป็น “คณะบุคคล” ในรูปสภาและคณะกรรมการ และให้มีสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการ

อาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของสภาและคณะกรรมการดังกล่าว

ทั้งนี้ ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการแบ่งส่วนราชการเป็น 3 ระดับ คือส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา โดยให้กระทรวงในส่วนกลางมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล โดยสภาการศึกษาจะเป็นองค์กรหลักตามโครงสร้างใหม่ ที่ทำหน้าที่ด้านนโยบายและแผนการศึกษาในภาพรวมที่เชื่อมโยงการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท

การเปลี่ยนแปลงระบบบริหารครั้งนี้ ส่งผลให้ “คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ” ต้องปรับเปลี่ยนองค์ประกอบใหม่เป็น “สภาการศึกษา” เพื่อปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบใหม่ให้เป็น “สภา” เพื่อการศึกษาของชาติ ที่ระดมการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนของสังคมอย่างแท้จริง

■ มิติใหม่ในการเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่ของสภาการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 14 และ 18 และร่างพระราชบัญญัติ

ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ได้กำหนดหน้าที่ของสภาการศึกษา ดังนี้

- 1) พิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและกีฬากับการศึกษาทุกระดับ
- 2) พิจารณาเสนอนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนตาม 1)
- 3) พิจารณาเสนอนโยบายและแผนในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 4) ดำเนินการประเมินผลการจัดการศึกษาตาม 1)
- 5) ให้ความเห็นหรือคำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายและกฎกระทรวงที่เกี่ยวกับการศึกษา
- 6) ให้ความเห็นหรือคำแนะนำแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการหรือคณะรัฐมนตรีและมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย
- 7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาเสนอความเห็นในเรื่องหนึ่งเรื่องใดอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาการศึกษา

การเสนอนโยบาย แผนการศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการศึกษา ให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี

กล่าวโดยสรุป สภาการศึกษามีหน้าที่สำคัญ 6 ด้าน คือ ด้านนโยบาย ด้านแผน ด้านมาตรฐาน ด้านการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาในเชิงนโยบายและแผน ด้านการประเมินผล และด้านการเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับกฎหมาย

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สภาการศึกษาแห่งชาติในอดีต หรือ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในปัจจุบัน และกำลังก้าวสู่การเป็น “สภาการศึกษา” ตามโครงสร้างการบริหารใหม่ เป็นกลไกที่มีบทบาทชัดเจนในการพิจารณาเสนอแนะนโยบายและแผนการศึกษาของชาติ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ครั้งนี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการและเหมาะสมกับกระบวนการกำหนดนโยบาย ตามกระบวนการตัดสินใจจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากเดิม ได้แก่

1) **การบูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและกีฬากับการศึกษา** ในการพิจารณาเสนอแนะนโยบายและแผนการศึกษาของชาติ โดยต่อไปนี้ สภาการศึกษาต้องคำนึงถึงการบูรณาการในมิติของการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและการกีฬา ให้มีความเชื่อมโยงและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

2) **การมีเอกภาพด้านนโยบาย** สภาการศึกษา มีภารกิจในการพิจารณาเสนอแนะทั้งในส่วนนโยบาย แผน มาตรฐาน การสนับสนุน

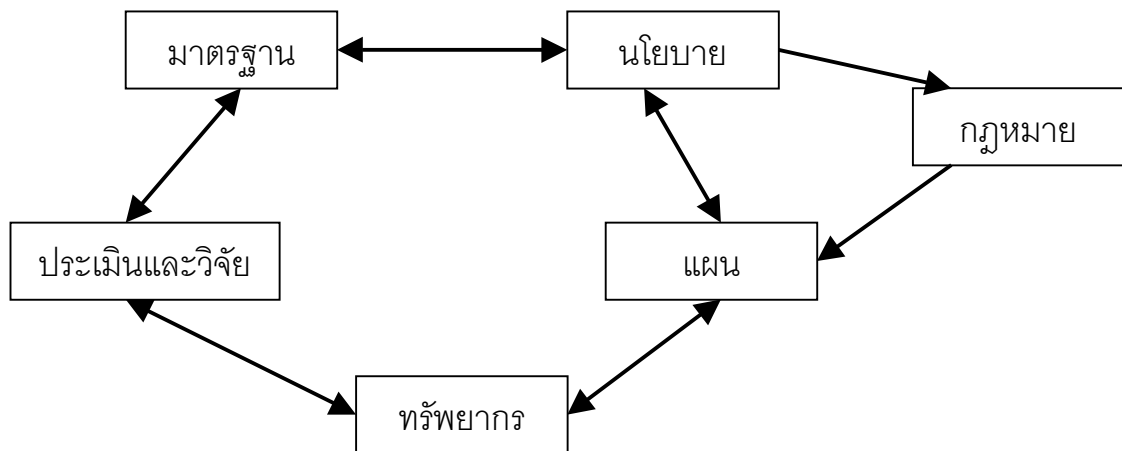
ทรัพยากร และด้านกฎหมายในภาพรวม ที่มุ่งเน้นให้เกิดความเชื่อมโยง การศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

3) การประกันคุณภาพทางการศึกษา สภาการศึกษามีหน้าที่ ในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อให้มีการกำหนด เป้าหมาย หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่นำไปใช้ในการกำกับและควบคุม คุณภาพการจัดการศึกษาที่หลากหลายให้มีมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้ง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการประกันโอกาสด้านคุณภาพการศึกษาของคน ไทย

4) ความต่อเนื่องในการพัฒนาการศึกษา ภารกิจด้าน กฎหมายที่เกี่ยวกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่ออกตาม ความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้นโยบายการศึกษามี ผลบังคับใช้ อันช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นและประกันความต่อเนื่องในการ ดำเนินการตามนโยบายการศึกษาของชาติ

5) ความสัมพันธ์ของภารกิจที่เป็นระบบครบวงจร ภารกิจของสภาการศึกษามีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นระบบครบ วงจร คือ มาตรฐานการศึกษาเป็นเป้าหมายทางการศึกษาในภาพรวม ของประเทศ ที่จะนำไปสู่การกำหนดนโยบาย อันเป็นกรอบแนวทาง ปฏิบัติของรัฐ ซึ่งนโยบายบางประการจะต้องมีการบัญญัติเป็นกฎหมาย เพื่อให้มีผลใช้บังคับ และนำไปจัดทำเป็นแผนรองรับ เพื่อนำไปสู่การ ปฏิบัติจริง และมีการพิจารณาสนับสนุนด้านทรัพยากร เพื่อให้การ

ดำเนินงานบรรลุตามนโยบาย แผน และเป้าหมายที่กำหนดไว้ กระบวนการที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งคือการประเมินและการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับและองค์ความรู้ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและกำหนดนโยบาย เป้าหมายหรือมาตรฐานของชาติต่อไป

■ มิติใหม่ในการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของสภาการศึกษา

ด้วยบทบาทหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น สภาการศึกษาจึงเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบนโยบายด้านการศึกษาของชาติ และจะต้องพัฒนานโยบายและประสานการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับ

แผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา รวมทั้ง ประเมินผลการจัดการศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นองค์กรที่ให้คำปรึกษา แนะนำด้านกฎหมายแก่องค์กรอื่นๆ ดังนั้น องค์กรประกอบของสภาการศึกษาใหม่จึงต้องมีความหลากหลายและครอบคลุมทุกส่วนของสังคมที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงกำหนดให้กรรมการสภาการศึกษา ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน กรรมการโดยตำแหน่งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรวิชาชีพ พระภิกษุซึ่งเป็นผู้แทนคณะสงฆ์ ผู้แทนคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ผู้แทน องค์กรศาสนาอื่น และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนกรรมการประเภทอื่นรวมกัน และให้เลขาธิการสภาการศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

โดยสรุป องค์กรประกอบของสภาการศึกษาประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม คือ โดยตำแหน่ง โดยการเป็นผู้แทนองค์กรที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ดังนี้

1) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจด้านการศึกษา** สภาการศึกษาเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ตัดสินใจสูงสุดด้านการศึกษา โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งเป็นทั้ง

ผู้มีสิทธิรับบริการการศึกษา มีเสรีภาพทางวิชาการและเป็นผู้มีหน้าที่ด้านการศึกษา จึงย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางการปกครอง อันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพด้านการศึกษา จึงได้มีการกำหนดให้องค์ประกอบกรรมการสภาการศึกษาส่วนหนึ่งมาจากผู้แทนของกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่หลากหลายและครอบคลุมทุกส่วนของสังคม เพื่อให้สภาการศึกษาเป็นช่องทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจด้านการศึกษา นอกจากนี้ การกำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสรรหามาจากบุคคลที่ไม่ได้มาจากภาครัฐ ให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนกรรมการประเภทอื่นรวมกัน ยิ่งถือได้ว่าเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนสูงเพราะได้ให้สัดส่วนภาคเอกชนที่มากกว่าภาครัฐ

2) **องค์กรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่หลากหลาย** การให้มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ ประสบการณ์เฉพาะในด้านต่างๆ ทำให้สภาการศึกษาเป็นที่รวมมันสมองของชาติจากสาขาวิชา และจากส่วนต่าง ๆ ของสังคม ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่หลากหลาย ความแตกต่างในประสบการณ์ ความสนใจ และเจตคติของบรรดากกรรมการ ย่อมก่อให้เกิดความหลากหลาย และความครอบคลุมทางความคิด ทำให้มีความชัดเจนและลึกซึ้งในการพิจารณาสถานการณ์ทางการศึกษารอบด้าน เกิดความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา รวมทั้งยัง

ส่งผลให้ได้ข้อเสนอแนวทางในการดำเนินภารกิจเชิงลึกเฉพาะเรื่องที่มีคุณภาพดีและมีประสิทธิภาพสูง

3) ความเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนกับการตัดสินใจนโยบาย ผู้แทนของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่หลากหลายและครอบคลุมทุกส่วนของสังคม จะมีการติดต่อกับสมาชิกของกลุ่มและพิจารณากลับกรองข้อเสนอจำนวนมากจากกลุ่ม มานำเสนอเป็นความต้องการและข้อเสนอการจัดการศึกษาเข้ามายังสภา ดังนั้น การตัดสินใจเชิงนโยบายในลักษณะดังกล่าวจึงมีพื้นฐานอยู่บนความต้องการของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ผนวกกับความชัดเจนและลึกซึ้งในการจัดทำข้อเสนอทางเลือกของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จึงเอื้อประโยชน์ให้นโยบายและแผนการศึกษาที่จะเกิดขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

4) ความเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติ การมีหน่วยงานและองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจำนวนมาก โดยหน่วยงานและองค์กรเหล่านี้จะต้องพัฒนานโยบายเฉพาะระดับและประเภทการศึกษา และนำนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด รวมทั้งให้ความร่วมมือในการประเมินผลการจัดการศึกษา จึงมีความจำเป็นที่องค์ประกอบของสภาการศึกษาต้องมีความหลากหลายและครอบคลุมทุกส่วนของสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างกรรมการโดยตำแหน่งที่เป็นตัวแทนทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการ ที่จะช่วยให้มีการประสานสัมพันธ์ในเชิง

นโยบายอย่างมีเอกภาพ และนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างหลากหลาย รวมทั้งมีความร่วมมือในการประเมินผลการจัดการศึกษาของสภาการศึกษา

5) **ประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา**
องค์ประกอบที่ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม คือ กรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่สรรหามาอย่างหลากหลายและครอบคลุมทุกส่วนของสังคม ซึ่งเป็นตัวแทนทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากเป็นการระดมทรัพยากรบุคคลที่เป็นระดับมัธยมศึกษาของชาติแล้ว การที่กรรมการเป็นตัวแทนของหน่วยงาน องค์กรและกลุ่มบุคคลในลักษณะเช่นนี้ ยังเป็นการสร้างแนวร่วมเชิงอุดมการณ์ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญด้านการศึกษา และแนวร่วมเชิงพันธมิตรในการจัดการศึกษา ซึ่งหมายถึงการระดมทรัพยากรความรู้ สื่อและเทคโนโลยีของหน่วยงาน และของกลุ่มบุคคลมาใช้เพื่อการศึกษา โดยมีเป้าหมายและแนวทางที่ได้ตัดสินใจร่วมกันแล้ว จึงเป็นการจัดสรรบทบาทและพันธกิจทางการศึกษาของแต่ละหน่วยงานและกลุ่มบุคคลที่ชัดเจน ลดความซ้ำซ้อน อีกทั้งยังได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงด้านทรัพยากรเพื่อการศึกษา

■ โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา

เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจที่เป็นอำนาจหน้าที่ของสภาการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ได้กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นนิติบุคคลปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจของสภาการศึกษา ดังนั้นคณะกรรมการอำนวยการเตรียมการจัดระบบบริหารของส่วนราชการตามโครงสร้างใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง จึงได้เสนอให้สำนักงานเลขาธิการสภาศึกษามีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) จัดทำและประสานการจัดทำนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาของชาติกับหน่วยงานภายในและภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งกับต่างประเทศ
- 2) จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและกีฬากับการศึกษาทุกระดับ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของชาติ
- 3) จัดทำนโยบายและแผนในการสนับสนุนทรัพยากรด้านการศึกษาของชาติ
- 4) ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้และภูมิปัญญาของชาติเพื่อการจัดการศึกษา

- 5) ประเมินผลการจัดการศึกษาตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ
- 6) วิจัย และประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาของชาติ
- 7) รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนา นโยบายและแผนการศึกษาของชาติ
- 8) ประเมินผลเพื่อพัฒนากฎหมายและให้ความเห็นหรือคำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายและกฎกระทรวงที่เกี่ยวกับการศึกษา
- 9) ประสานกับหน่วยงานและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ
- 10) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสภาการศึกษาและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ทั้งนี้ ได้กำหนดให้แบ่งส่วนราชการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาออกเป็น 6 สำนัก ได้แก่ สำนักอำนวยการ สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักพัฒนาการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษา สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา และสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา ซึ่ง สกศ. ได้ทดลองปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างใหม่นี้ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2545 เป็นต้นมา

■ ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของสภาการศึกษาในอนาคต

การปฏิบัติงานตามภารกิจใหม่ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา อยู่บนพื้นฐานของหลักคิด หลักวิชา หลักปฏิบัติ และหลักการมีส่วนร่วมเพื่อให้สามารถกำหนดกรอบหรือออกแบบนโยบายและแผนที่เหมาะสม โดยอาศัยกระบวนการวิจัย ค้นคว้าหาองค์ความรู้ หรือดำเนินการวิจัยนำร่อง เพื่อสนับสนุนกรอบแนวคิดให้ชัดเจนและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งการดำเนินงานทุกกระบวนการจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ดังนี้

1) **ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์ความรู้** มีการศึกษาวิจัย เอกสาร วิจัยเชิงสำรวจ วิจัยกรณีศึกษา รวมทั้งวิจัยเชิงทดลองหรือสนับสนุนให้มีตัวอย่างของความสำเร็จ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินงาน

2) **ยุทธศาสตร์การปรึกษาหารือ** มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ จัดให้มีการอภิปรายกลุ่มย่อย รวมทั้งจัดให้มีการประชุมหรือสัมมนาในวงกว้าง เพื่อปรึกษา

หารือและรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและประชาชน
ทั่วไป

3) ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม ระดมการมีส่วนร่วมทั้งใน
ด้านการร่วมลงทุน ร่วมดำเนินการ ร่วมเป็นกรรมการ ให้การสนับสนุน
ตลอดจนสร้างกระแสสังคมเพื่อผลักดันการดำเนินงานให้บรรลุผลทุกชั้น
ตอน

4) ยุทธศาสตร์ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทาง
สื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ นับตั้งแต่สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ รวมทั้ง
ระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ซึ่งจะส่งเสริม
ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและสนใจเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการ
ศึกษา

5) ยุทธศาสตร์เครือข่าย จัดทำฐานข้อมูลเครือข่ายทั้ง
ระดับผู้ตัดสินใจนโยบาย ผู้บริหารหน่วยงาน ผู้ปฏิบัติ และประชาชนที่
สนใจ จัดกิจกรรมเพื่อให้หน่วยงาน/องค์กร และประชาชนมีโอกาสร่วม
เป็นเครือข่ายและดำเนินงานตามความรู้ความสามารถและความสนใจ
สนับสนุนให้มีเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อร่วมผลักดันการดำเนินงาน ให้
รางวัลเครือข่ายที่ร่วมดำเนินงานจนมีผลงานประจักษ์เป็นที่ยอมรับ
รวมทั้งขยายเครือข่ายของความสำเร็จเพื่อให้เกิดพลังในการดำเนินงาน

6) ยุทธศาสตร์ผู้นำ สร้างความเข้าใจกับผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจ
ทั้งในระดับข้าราชการประจำและการเมือง ให้มีผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้ ผู้

เชี่ยวชาญที่ทุกคนยอมรับ ทำหน้าที่เป็นผู้ผลักดันและสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น ร่วมเป็นที่ปรึกษาและประธานกรรมการในคณะกรรมการชุดต่างๆ

7) **ยุทธศาสตร์กำกับ ติดตาม และประเมินผล** กำหนดมาตรฐาน เป้าหมาย และดัชนีชี้วัดเพื่อดำเนินงานให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด กำหนดระบบการติดตามเพื่อให้มีการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง กำหนดระบบการรายงานผลการดำเนินงานด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย ดำเนินการประเมินผลและรายงานผลต่อสาธารณชนอย่างสม่ำเสมอ

8) **ยุทธศาสตร์กฎหมาย** ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานตามนโยบาย รวมทั้งออกกฎหมายระเบียบต่างๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9) **ยุทธศาสตร์ยกย่องให้กำลังใจ** ยกย่อง/ให้รางวัลผู้ปฏิบัติงานที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับทั่วไป รวมทั้งยกย่อง/ให้รางวัลเครือข่ายที่ร่วมดำเนินงาน เพื่อกระตุ้นให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จากประสบการณ์ 47 ปีของการเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่และองค์ประกอบของสภาการศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรของ สกศ. ทุก ๆ คนจะต้องทุ่มเทพลังสมอง พลังกาย และพลังใจในการปฏิบัติงานให้

มากขึ้นกว่าที่ผ่านมา เพื่อพร้อมรับภารกิจและพันธกิจใหม่ โดยในการปฏิบัติงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จะเน้นการใช้ยุทธศาสตร์สำคัญในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของสภาการศึกษา ที่กำหนดไว้ว่า

“สภาการศึกษา เป็นสถานนโยบายและแผนการศึกษาของชาติที่บูรณาการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬากับการศึกษา เพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดชีวิต ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีคุณภาพ มีความสามารถในการแข่งขัน ก้าวล้ำนำหน้านานาประเทศ”

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **สภาการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ.
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. (ร่าง) **สภาการศึกษาและสำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา**. กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **33 ปี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ พิธีเปิดอาคารหลังใหม่**. กรุงเทพฯ: 2535.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **ความเป็นมาของสภาการศึกษาแห่งชาติ
และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: 2541.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **อรุณรุ่งแห่งการศึกษา: สิทธิและโอกาส
ของคนไทย**. คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. ตุลาคม 2541-มีนาคม 2542. กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **รวมบทความทางการศึกษา กว่าจะเป็น
พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: 2543.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **สกศ. กับการพัฒนาการศึกษาไทย
จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ 46 ปี**. กรุงเทพฯ: 2545.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **รายงานการติดตามและประเมินผลการ
ปฏิรูปการศึกษา ในวาระครบรอบ 3 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: 2545.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **รายงานการติดตามและประเมินผลการ
ปฏิรูปการศึกษา ในวาระครบรอบ 3 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา**.
กรุงเทพฯ: 2545.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **รายงานการติดตามและประเมินผลการ
ปฏิรูปการศึกษา ในวาระครบรอบ 3 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 3 ระบบการศึกษา**. กรุงเทพฯ: 2545.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **รายงานการติดตามและประเมินผลการ
ปฏิรูปการศึกษา ในวาระครบรอบ 3 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ:
2545.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **รายงานการติดตามและประเมินผลการ**

ปฏิรูปการศึกษา ในวาระครบรอบ 3 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา.
กรุงเทพฯ: 2545.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. รายงานการติดตามและประเมินผลการ ปฏิรูปการศึกษา ในวาระครบรอบ 3 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษา. กรุงเทพฯ: 2545.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. รายงานการติดตามและประเมินผลการ ปฏิรูปการศึกษา ในวาระครบรอบ 3 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการ ศึกษา. กรุงเทพฯ: 2545.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. รายงานการติดตามและประเมินผลการ ปฏิรูปการศึกษา ในวาระครบรอบ 3 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการ ศึกษา. กรุงเทพฯ: 2545.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. รายงานการติดตามและประเมินผลการ ปฏิรูปการศึกษา ในวาระครบรอบ 3 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: 2545.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **บทคัดย่อสิ่งพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ปี 2525-2527.** กรุงเทพฯ: 2528.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **บทคัดย่อสิ่งพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ปี 2528.** กรุงเทพฯ: 2530.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **บทคัดย่อสิ่งพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ปี 2529.** กรุงเทพฯ: 2531.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **บทคัดย่อสิ่งพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ปี 2530-2533.** กรุงเทพฯ: 2534.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **บทคัดย่อสิ่งพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ปี 2534-2535.** กรุงเทพฯ: 2535.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. **บทคัดย่อสิ่งพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ปี 2538-2539.** กรุงเทพฯ: 2539.

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติ
สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ
พ.ศ. 2499

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2499
เป็นปีที่ 11 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ พ.ศ. 2499”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกบรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้ว ในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้มีสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติขึ้น ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นรองประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยศิลปากร และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง และเลขาธิการสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ เป็นกรรมการ และเลขานุการโดยตำแหน่ง กับกรรมการอื่นอีกสิบสองคน ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ในกรณีที่มีกฎหมายจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นใหม่ ให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้น และอธิการบดีของมหาวิทยาลัยนั้น เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติโดยตำแหน่งเพิ่มขึ้น

มาตรา 5 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งมีกำหนดสี่ปี
เว้นแต่ในวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนดสองปี ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจับ
สลากออกจากตำแหน่งกึ่งหนึ่ง

กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งนี้ จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่ง
ตั้งให้ดำรงตำแหน่งอีกก็ได้

มาตรา 6 นอกจากการออกจากตำแหน่งตามวาระตาม
ความในมาตรา 5 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) ต้องจำคุกโดยคำพิพากษาโทษจำคุก
- (4) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกจากตำแหน่ง

ในกรณีที่มีการพ้นจากตำแหน่งตามมาตรานี้ จะได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งกรรมการเข้าแทน กรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งเข้า
แทนนี้ ย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา 7 ให้นายกรัฐมนตรีเป็นประธานในการประชุมของ
สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ ในกรณีที่ประธานไม่อยู่ในที่ประชุม ให้รอง
ประธานทำหน้าที่แทน ถ้าประธานและรองประธานไม่อยู่ในที่ประชุม ให้
กรรมการเลือกตั้งกันขึ้นเป็นประธานในที่ประชุมนั้น

มาตรา 8 ให้มีเลขาธิการสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติคนหนึ่ง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ ควบคุมราชการอันเป็นงานธุรการของสภา บังคับบัญชาข้าราชการในสังกัดและรับผิดชอบในราชการของสภาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีผู้บังคับบัญชาสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม

มาตรา 10 สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติมีอำนาจและหน้าที่บริหารกิจการของมหาวิทยาลัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดและตั้งงบประมาณประจำปีของมหาวิทยาลัยต่างๆ จากงบประมาณแผ่นดิน

(2) อนุมัติการจัดตั้งและการเลิกล้มคณะหรือแผนกวิชา ก่อนดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(3) อนุมัติหลักสูตรวิชาต่างๆ

(4) พิจารณาหลักเกณฑ์การแต่งตั้งศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และอาจารย์

(5) ดำเนินการเพื่อให้การศึกษาในมหาวิทยาลัยมีมาตรฐานดีขึ้น

มาตรา 11 ให้สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติประชุมกันตามปกติ อย่างน้อยเดือนละครั้ง โดยประธานกรรมการเป็นผู้เรียกประชุม

มาตรา 12 การประชุมทุกคราวต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่ง จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา 13 การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

กรรมการคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีจำนวนเสียงลงคะแนนเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่ง เป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 14 ให้สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติมีอำนาจออกข้อบังคับเกี่ยวกับวิธีดำเนินงานและกิจการอื่นๆ

มาตรา 15 สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติและอนุกรรมการของสภาอาจเชิญบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้คำอธิบายให้ความเห็นหรือคำแนะนำทางวิชาการในเมื่อเห็นสมควร

มาตรา 16 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ
สภาการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2502

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2502
เป็นปีที่ 14 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยสภาการศึกษาแห่งชาติ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2502”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ พ.ศ. 2499

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ให้มีสภากาการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรีเป็นรองประธาน อธิการบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน แต่เรียกชื่ออย่างอื่นของมหาวิทยาลัยทุกแห่ง กับผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และบุคคลอื่นซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ และเลขาธิการสภากาการศึกษาแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขาธิการ

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นที่ปรึกษาของสภากาการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 6 กรรมการสภากาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้

มาตรา 7 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตาม มาตรา 6 กรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่

คดีความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

กรรมการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทน กรรมการที่ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งตามวาระของกรรมการที่ตนแทน

มาตรา 8 ในการประชุมของสภาการศึกษาแห่งชาติ ถ้าประธานไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้รองประธานเป็นประธานในที่ประชุม

ในกรณีที่ประธานและรองประธานไม่อาจมาประชุมได้ ให้กรรมการผู้ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธาน เป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา 9 ในการประชุมสภาการศึกษาแห่งชาติทุกคราว ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการทั้งหมด และในจำนวนนี้ต้องมีประธานหรือรองประธานหรือกรรมการที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธานมาร่วมประชุมด้วย จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 10 สภาการศึกษาแห่งชาติมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) พิจารณาปรับปรุง วางแผนและโครงการการศึกษาแห่งชาติให้เหมาะสมแก่กาลสมัย และให้สอดคล้องกับแผนการเศรษฐกิจและการปกครอง
- (2) พิจารณาปัญหาต่างๆ ในทางการศึกษา และเสนอวิธีการแก้ไข
- (3) พิจารณารายงานการศึกษาและวิจัยผลงานประจำปี
- (4) พิจารณาวางโครงการหาทุนบำรุงการศึกษา และเสนอแนะรัฐบาลให้ได้มาซึ่งทุนเพื่อการศึกษาในระดับต่างๆ ตามความจำเป็น

- (5) พิจารณางบประมาณประจำปีของมหาวิทยาลัย
- (6) พิจารณาการจัดตั้ง ยุบรวม และเลิกล้มมหาวิทยาลัย
- (7) อนุมัติการจัดตั้ง ยุบรวม และเลิกล้มคณะหรือแผนกวิชา
ในมหาวิทยาลัย
- (8) พิจารณาและให้ความเห็นชอบการวางหลักสูตรใน
มหาวิทยาลัย

อำนาจหน้าที่ตาม (1) (2) (3) (4) (5) และ (6) นั้น เมื่อสภาการศึกษาแห่งชาติได้พิจารณาแล้ว ให้เสนอความเห็นไปยังคณะรัฐมนตรี

มาตรา 11 ให้มีสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ และให้มีเลขาธิการสภาการศึกษาคนหนึ่ง เลขาธิการมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามมติของสภาการศึกษาแห่งชาติ ควบคุม และรับผิดชอบในงานธุรการของสภาการศึกษาแห่งชาติ และบังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานสภาการศึกษา

มาตรา 12 ให้มีกรรมการบริหารคณะหนึ่ง ประกอบด้วยเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ และบุคคลอื่นซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินเก้าคน เป็นกรรมการ มีอำนาจและหน้าที่ตามที่สภาการศึกษาแห่งชาติจะได้มอบหมาย

ให้คณะกรรมการบริหารเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ ให้ประธานกรรมการอยู่ในตำแหน่งคราวละหนึ่งปี ประธานกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งอาจได้รับเลือกอีกได้

มาตรา 13 กรรมการบริหารซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งคณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้

มาตรา 14 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตาม มาตรา 13ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 7 มาใช้บังคับแก่กรรมการบริหารด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 15ให้นำบทบัญญัติมาตรา 9 มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการบริหารโดยอนุโลม ในการประชุมใด ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุม ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการด้วยคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมแทน

มาตรา 16 สภาการศึกษาแห่งชาติ หรือคณะกรรมการบริหาร อาจตั้งกรรมการเพื่อพิจารณาและเสนอความคิดเห็นในข้อหนึ่งข้อใด อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาการศึกษาแห่งชาติ หรือของคณะกรรมการบริหารแล้วแต่กรณีได้ และอาจเชิญบุคคลหนึ่งบุคคลใดมา

ชี้แจงหรือให้ความคิดเห็นหรือคำแนะนำในกิจการอันอยู่ในอำนาจหน้าที่
ได้ตามแต่จะเห็นสมควร

มาตรา 17 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่อง
จากพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2502
ได้โอนกิจการของสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติมารวมไว้ในสภากาการศึกษา
แห่งชาติ แต่กฎหมายที่บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่เกี่ยวแก่การนี้ ได้บัญญัติ
ควบคุมเฉพาะในส่วนกิจการของมหาวิทยาลัยเท่านั้น เพื่อให้การศึกษา
ของชาติอยู่ในระดับที่มีมาตรฐานดียิ่งขึ้น สมควรให้มีการควบคุมกิจการ
ศึกษาโดยทั่วไปของชาติด้วย จึงจำเป็นต้องยกเลิกพระราชบัญญัติสภา
มหาวิทยาลัยแห่งชาติ พ.ศ. 2499 และปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการนี้
เสียใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว

(คัดจากราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 76 ตอนที่ 85 วันที่ 2
กันยายน 2502 หน้า 1-8)

พระราชบัญญัติ
สภาการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2512

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512
เป็นปีที่ 24 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยสภาการศึกษาแห่งชาติ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2512”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2502

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ให้มีสภากาการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรี เป็นรองประธาน อธิการบดี หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน แต่เรียกชื่ออย่างอื่นของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาของรัฐ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อธิบดีกรมการฝึกหัดครู อธิบดีกรมการปกครอง เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ และผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และบุคคลอื่นซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นกรรมการ ทั้งนี้ รวมทั้งสิ้นต้องไม่เกินเจ็ดสิบคน

ให้เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการสภาการศึกษาแห่งชาติ

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทุกกระทรวงเป็นที่ปรึกษาของสภาการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 5 กรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี

มาตรา 6 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งวาระตามมาตรา 5 กรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

เมื่อกรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้ขึ้นเป็นกรรมการแทนกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามวรรคสอง อยู่ในตำแหน่งตามวาระของกรรมการซึ่งตนแทน

มาตรา 7 ในการประชุมสภาการศึกษาแห่งชาติ ถ้าประธานไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้รองประธานเป็นประธานในที่ประชุม

ในกรณีที่ประธานหรือรองประธานไม่อาจมาประชุมได้ ให้กรรมการผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธาน เป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา 8 ในการประชุมสภาการศึกษาแห่งชาติ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการทั้งหมด และในจำนวนนี้ต้องมีประธานหรือรองประธานหรือกรรมการผู้ซึ่งนายก

รัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธาน มาร่วมประชุมด้วย จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 9 สภาการศึกษาแห่งชาติมีหน้าที่พิจารณาข้อเสนอ คำแนะนำหรือความเห็นของสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ ที่เสนอตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติการอื่นใดตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสภาการศึกษาแห่งชาติ และมีหน้าที่เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีในกิจการเกี่ยวกับการศึกษาตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีขอให้พิจารณา

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง สภาการศึกษาแห่งชาติจะมอบหมายให้มีคณะกรรมการบริหารเป็นผู้กระทำการแทนก็ได้

มาตรา 10 ให้มีสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ศึกษาและวิเคราะห์สภาวะทางการศึกษา เพื่อวางแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

(2) พิจารณาและประสานโครงการและแผนงานการศึกษาทุกระดับของกระทรวง ทบวง กรม องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาล ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติที่ได้วางไว้

(3) ติดตามการปฏิบัติตามโครงการและแผนงานการศึกษา ประมวลรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ผลงานประจำปีตามโครงการศึกษาของกระทรวง ทบวง กรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล เพื่อให้คำแนะนำในการปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษา

(4) ร่วมกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติในการพิจารณาและจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับงบประมาณการศึกษาประจำปีของกระทรวง ทบวง กรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล

(5) ดำเนินงานอันจำเป็นร่วมกับกระทรวง ทบวง กรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล พิจารณาโครงการหาทุนบำรุงการศึกษา รวมทั้งการขอความช่วยเหลือและกู้ยืมเงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่อใช้ในการศึกษาตามโครงการพัฒนาการศึกษา

(6) วิจัยและส่งเสริมการวิจัยการศึกษาทุกระดับ เพื่อเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการศึกษาให้ก้าวหน้า

(7) พิจารณาและเสนอการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา เพื่อให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

(8) พิจารณาการให้ความเห็นชอบหลักสูตรของมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นของรัฐและของเอกชน

(9) พิจารณาเสนอการจัดตั้ง ยุบ รวม ปรับปรุง และเลิก มหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นของรัฐ

(10) พิจารณาอนุมัติการจัดตั้ง ยุบ รวม และเลิก คณะ ภาควิชา หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นในมหาวิทยาลัยหรือในสถาบันอุดมศึกษา

(11) ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย

(12) ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการวิทยาลัยเอกชน ตามกฎหมายว่าด้วยวิทยาลัยเอกชน

(13) ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานให้บริการเกี่ยวกับการศึกษา แก่หน่วยงานอื่นๆ

(14) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่มิมีกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของ สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ

ข้อเสนอ คำแนะนำ หรือความเห็นของสำนักงานสภาการศึกษา แห่งชาติตามมาตรานี้ นอกจาก (11) (12) (13) และ (14) ให้สำนักงาน สภาการศึกษาแห่งชาติเสนอต่อคณะกรรมการบริหารพิจารณาเฉพาะข้อ เสนอ คำแนะนำ หรือความเห็นตาม (1) (4) (7) และ (9) ของมาตรานี้ เมื่อคณะกรรมการบริหารพิจารณาแล้วให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี แต่

ข้อเสนอ คำแนะนำ หรือความเห็นของสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ ตาม (1) ของมาตรานี้ ก่อนที่จะเสนอไปยังคณะรัฐมนตรีให้สำนักงาน สภาการศึกษาแห่งชาติ เสนอต่อสภาการศึกษาแห่งชาติพิจารณา ก่อน

มาตรา 11 สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติอาจขอให้ กระทรวง ทบวง กรม องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาล ที่มี มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาอยู่ในสังกัด เสนอโครงการและแผน งานเกี่ยวกับการศึกษาของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันศึกษานั้นๆ ตลอดจนรายละเอียดทางวิชาการ การเงิน สถิติ และรายการต่างๆ ที่จำเป็นแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่ของสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรา 10

มาตรา 12 สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติอาจเชิญบุคคล หนึ่งบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย ความเห็น หรือคำแนะนำทาง วิชาการได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา 13 ให้มีเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติคนหนึ่ง มี หน้าที่ควบคุมและดูแลโดยทั่วไปซึ่งราชการของสำนักงานสภาการศึกษา แห่งชาติ

มาตรา 14 ให้มีกรรมการบริหารคณะหนึ่ง ประกอบด้วย เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ แห่งชาติ และบุคคลอื่นอีกแปดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่มี

กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร และมีหน้าที่ตาม
ที่สภาการศึกษาแห่งชาติจะได้มอบหมาย

ให้กรรมการบริหารเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ
ให้ประธานกรรมการอยู่ในตำแหน่งคราวละหนึ่งปี

มาตรา 15 กรรมการบริหารซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระอยู่
ในตำแหน่งตามกำหนดเวลาของกรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่ง
คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง

ให้คณะกรรมการบริหารที่พ้นจากตำแหน่งมีอำนาจดำเนินงานใน
หน้าที่ต่อไปจนกว่าจะแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารใหม่

มาตรา 16 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตาม
มาตรา 15 ให้นำมาตรา 6 มาใช้บังคับแก่กรรมการบริหารซึ่งคณะรัฐ
มนตรีแต่งตั้งโดยอนุโลม

มาตรา 17 ในการประชุมคณะกรรมการบริหาร ต้องมี
กรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็น
องค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุม ให้กรรมการเลือก
กรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคน
หนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานใน
ที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 18 สภาการศึกษาแห่งชาติหรือคณะกรรมการบริหาร อาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาและเสนอความคิดเห็นในเรื่อง หนึ่งเรื่องใด หรือมอบหมายให้ปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดอันอยู่ใน อำนาจหน้าที่ของสภาการศึกษาแห่งชาติหรือของคณะกรรมการบริหาร และให้นำมาตรา 17 มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการโดย อนุโลม

มาตรา 19 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพลถนอม กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่ สมควรปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของสภาการศึกษาแห่งชาติและของสำนักงาน สภาการศึกษาแห่งชาติให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงต้อง ปรับปรุงพระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2502 เสียใหม่

(คัดจากราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 86 ตอนที่ 18 วันที่ 4 มีนาคม 2512 หน้า 278-288)

พระราชบัญญัติ
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2521

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2521
เป็นปีที่ 33 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสภาการศึกษาแห่งชาติ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2521”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2512

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่บัญญัติไว้แล้ว ในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ให้มีคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน กรรมการ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย อธิบดีกรมการปกครอง ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนเจ็ดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ โดยต้องแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีได้เป็นข้าราชการประจำอย่างน้อยสี่คน และให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ และรองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเลือกกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคนหนึ่งเป็นรองประธานกรรมการ

มาตรา 5 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาต่อคณะรัฐมนตรี

(2) เสนอผลการปฏิบัติตามแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่อคณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่ใหม่ เพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายและการศึกษาของรัฐบาล

(3) พิจารณากำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แล้วทำความเห็นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(4) เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีในกิจการเกี่ยวกับการศึกษาตามที่นายกรัฐมนตรีขอให้พิจารณา

(5) จัดให้มีการประสานงานระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งในด้านการจัดทำโครงการพัฒนา แผนงาน และในด้านการปฏิบัติงานตามแผน

(6) กำกับและติดตามการดำเนินงานการศึกษาให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ แล้วทำความเห็นเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเป็นครั้งคราว

มาตรา 6 กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ ให้กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งใหม่

มาตรา 7 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตาม มาตรา 6 กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ในกรณีที่กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนได้ ให้กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามวรรคสอง อยู่ในตำแหน่งตามวาระของกรรมการซึ่งตนแทน

มาตรา 8 ในการประชุมคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมครั้งใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา 9 การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง เป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 10 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) สํารวจ ศึกษา วิเคราะห์ และวิจัยสภาวะทางการศึกษา ทั้ง การศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเสนอแนะ จุดมุ่งหมาย นโยบายการศึกษา วางแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผน พัฒนาการศึกษาแห่งชาติให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

(2) พิจารณาและประสานโครงการพัฒนาและแผนงานการศึกษาทุกระดับและประเภทของกระทรวง ทบวง กรม กรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และหน่วยงานส่วนท้องถิ่นอื่น โดย ประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

(3) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการศึกษา แห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้คำแนะนำในการ

ปรับปรุงการดำเนินงาน เกี่ยวกับการศึกษาแก่กระทรวง ทบวง กรม กรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และหน่วยงาน ส่วนท้องถิ่น

(4) พิจารณาและจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับงบประมาณการศึกษา ประจำปีของกระทรวง ทบวง กรม กรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และหน่วยงานส่วนท้องถิ่นอื่น โดยประสานงานกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

(5) ดำเนินงานอันจำเป็นร่วมกับกระทรวง ทบวง กรม กรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และหน่วยงาน ส่วนท้องถิ่นอื่น ในการนำทรัพยากรมาอุดหนุนการศึกษา รวมทั้งการขอ ความช่วยเหลือและกู้ยืมเงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่อใช้ในการศึกษาตาม โครงการพัฒนาการศึกษา

(6) วิจัยและส่งเสริมการวิจัยการศึกษาทุกระดับ และประเภท และสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อเสนอวิธีการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้า

(7) พิจารณาและกำหนดหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา และมาตรฐานทั่วไปของการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ

(8) ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานและให้บริการ เกี่ยวกับการศึกษาแก่หน่วยงานอื่นๆ

(9) ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

(10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ข้อเสนอ คำแนะนำ และความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามความในมาตรานี้ที่จะเสนอไปยังคณะรัฐมนตรี ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเพื่อพิจารณาก่อน

มาตรา 11 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อาจขอให้กระทรวง ทบวง กรม กรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ หน่วยงานส่วนท้องถิ่นอื่น เสนอรายละเอียดทางวิชาการ การเงิน สถิติ และเรื่องต่างๆ ที่จำเป็นแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติตามมาตรา 10

มาตรา 12 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หรือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อาจเชิญบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย ความเห็น หรือคำแนะนำได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา 13 ให้มีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่ควบคุมและดูแลโดยทั่วไป ซึ่งราชการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 14 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อาจแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณา หรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมอบหมายได้

การประชุมคณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา 8 และ มาตรา 9 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 15 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์

นายกรัฐมนตรี

 หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสภาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ เหมาะสมกับการพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศในสถานการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

(คัดจากราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 95 ตอนที่ 156 วันที่ 31 ธันวาคม 2521 หน้า 19-26)

พระราชบัญญัติ
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2535

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2535
เป็นปีที่ 47 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2521

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ให้มีคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสิบสองคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ โดยต้องแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชนอย่างน้อยห้าคนเป็นกรรมการ และให้เลขาธิการคณะ

กรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ และรอง
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คนหนึ่ง ซึ่งเลขาธิการ
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมอบหมาย เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา 5 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่
ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาและเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการ
ศึกษาแห่งชาติ แนวนโยบายทางการศึกษาและข้อเสนออื่นๆ ต่อคณะ
รัฐมนตรี

(2) พิจารณาและให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย
แผนงาน และโครงการทางการศึกษา นอกจากที่กำหนดไว้ในแผนการ
ศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ตามที่คณะรัฐมนตรี
มอบหมาย

(3) ประสานการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดและพัฒนาการศึกษา
ของกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาให้
สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานด้านการศึกษาของชาติ

(4) เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีในกิจการเกี่ยวกับการ
ศึกษาตามที่นายกรัฐมนตรีขอให้พิจารณา

(5) กำกับดูแลการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 6 กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ ให้กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งใหม่

มาตรา 7 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตาม มาตรา 6 กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (6) คณะรัฐมนตรีให้ออก

ในกรณีที่กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนได้

ให้กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามวรรคสอง อยู่ในตำแหน่งตามวาระของกรรมการซึ่งตนแทน

มาตรา 8 ในการประชุมคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมครั้งใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา 9 การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง เป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 10 ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ศึกษา วิเคราะห์ และวิจัยปัญหาและภาวะการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อเสนอนโยบายและมาตรการทั้งระยะสั้นและระยะยาว ในอันที่จะเสริมสร้างการพัฒนาการศึกษา

(2) ดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของประเทศ

(3) ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ สำหรับช่วงเวลาหนึ่งให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

(4) ติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายการศึกษาของรัฐบาล

(5) เสนอผลการพัฒนาการศึกษา รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการศึกษา เพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐ

(6) รวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา

(7) ประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งในด้านการจัดทำแผน โครงการพัฒนาและการปฏิบัติงานตามแผน

(8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 11 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อาจขอให้กระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

เสนอรายละเอียดทางวิชาการ การเงิน สถิติ และเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็น แก่การปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติตาม มาตรา 10

มาตรา 12 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หรือสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อาจเชิญบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ ข้อเท็จจริง คำอธิบาย ความเห็น หรือคำแนะนำได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา 13 ให้กระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานของรัฐที่ เกี่ยวกับการศึกษา กำกับดูแลและดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย การศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และรายงานการดำเนินงานการพัฒนาการศึกษาไปยังคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กำหนด โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

มาตรา 14 ให้มีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่ควบคุมและดูแลโดยทั่วไป ซึ่งราชการของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 15 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อาจแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมอบหมาย

การประชุมคณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา 8
และมาตรา 9 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 16 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายอานันท์ ปันยารชุน

นายกรัฐมนตรี

(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 42 วันที่ 8 เมษายน 2535)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.

.....

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เหมาะสมชัดเจน และสอดคล้องกับการดำเนินงานด้านการพัฒนาการศึกษาของชาติ ในสถานการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

รายนามกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

(ณ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2546)

รองนายกรัฐมนตรี	ประธานกรรมการ
(นายจาตุรนต์ ฉายแสง)	
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายปองพล อดิเรกสาร)	กรรมการ
รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย (นายปองพล อดิเรกสาร ร.มว.กระทรวงศึกษาธิการ รักษาราชการแทน)	กรรมการ
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (พันตำรวจตรีหญิงยุทธ สาระสมบัติ)	กรรมการ
ปลัดกระทรวงกลาโหม (พลเอกสัมพันธ์ บุญญานันต์)	กรรมการ
ปลัดกระทรวงมหาดไทย (นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช)	กรรมการ
ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (นายสันทัต สมชีวีตา)	กรรมการ

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)	กรรมการ
ปลัดกระทรวงสาธารณสุข (นายวัลลภ ไทยเหนือ)	กรรมการ
ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (ร้อยตำรวจเอกวรเดช จันทรศร)	กรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ (นายพรชัย นุชสุวรรณ)	กรรมการ
เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายจักรมณต์ ผาสุกวณิช)	กรรมการ
ศาสตราจารย์เกษม สุวรรณกุล	กรรมการ
นายเกียรติชัย พงษ์พานิชย์	กรรมการ
ศาสตราจารย์ชัยอนันต์ สมุทวณิช	กรรมการ
ศาสตราจารย์เดช บุญหลง	กรรมการ
ศาสตราจารย์ประเวศ วะสี	กรรมการ
ศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอ้าน	กรรมการ
ศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช	กรรมการ
นางสายสุรี จุติกุล	กรรมการ
ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์	กรรมการ

ศาสตราจารย์สิปปนนท์ เกตุทัต	กรรมการ
ศาสตราจารย์สมหวัง พิธิยานุวัฒน์	กรรมการ
นายอมเรศ ศีลาอ่อน	กรรมการ
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (นายรุ่ง แก้วแดง)	กรรมการและเลขานุการ
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (นางสิริพร บุญญานันต์)	ผู้ช่วยเลขานุการ

**รายนามประธานสภา/กรรมการการศึกษาแห่งชาติ
จากอดีตถึงปัจจุบัน**

ประธานสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ

1. จอมพลแปลก พิบูลสงคราม
2. จอมพลถนอม กิตติขจร 1 ม.ค.2501 – 20 ต.ค. 2501

ประธานสภาการศึกษาแห่งชาติ

3. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ 9 ก.พ. 2502 – 8 ธ.ค. 2506
4. จอมพลถนอม กิตติขจร 9 ธ.ค. 2506 – 14 ต.ค. 2516
5. นายสัญญา ธรรมศักดิ์ 15 ต.ค. 2516 – 26 ม.ค. 2518
6. ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช 17 มี.ค. 2518 – 12 ม.ค. 2519
7. นายธานินทร์ กรัยวิเชียร 8 ต.ค. 2519 – 20 ต.ค. 2520
8. พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ 12 พ.ย. 2520 -

ประธานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

9. พลเอกเสริม ณ นคร 16 ก.พ. 2522
- 10.
- 11.
- 12.

13.

14. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน 14 ม.ค.2537-26 เม.ย. 2538
15. พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ 25 ส.ค. 2538-22 ม.ค.2539
16. นายสุขวิช รังสิตพล 9 เม.ย.2540 – 15 ต.ค. 2540
17. นายปัญญา เกสรทอง ประธาน 27 ต.ค.2540-16 มี.ค. 2543
18. พลตำรวจโทวิโรจน์ เปาอินทร์ ประธาน 24 พ.ค. 2543 -

รายนามผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ จากอดีตถึงปัจจุบัน

1. ศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พलगูร พ.ศ. 2499 - 30 เม.ย.2518
 - รักษาการเลขาธิการสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ
(พ.ศ. 2499 – 31 ธ.ค. 2501)
 - รักษาการเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ
(1 ม.ค. 2502 – 15 มี.ค. 2504)
 - เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ
(16 มี.ค. 2504 – 30 ก.ย. 2515)
 - เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
(1 ต.ค. 2515 – 30 เม.ย. 2518)
2. ศาสตราจารย์ ดร.ลีปนันท เกตุทัต 1 พ.ค.2518 – 16 พ.ย. 2524
3. ศาสตราจารย์ ดร.พจน์ สะเพียรชัย 17 พ.ย. 2524 – 1 ต.ค. 2530
4. ดร.พนม พงษ์ไพบูลย์ 2 ต.ค. 2530 – 11 ส.ค. 2535
5. ดร.วิชัย ตันศิริ 12 ส.ค. 2535 – 30 ก.ย. 2538
6. ดร.อำรุง จันทวานิช 1 ต.ค. 2538 – 15 มี.ย. 2539
7. ดร.รุ่ง แก้วแดง 16 มี.ย. 2539 – ปัจจุบัน

ที่ปรึกษา	<p>ดร.รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ</p> <p>ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษา</p> <p>ดร.นงราม เศรษฐพานิช ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษา</p> <p>ดร.วิเชียร เกตุสิงห์ ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา</p> <p>ดร.สิริพร บุญญานันต์ รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ</p> <p>นางสาวมยุรี จารูปาณ รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ</p> <p>ดร.ชินภัทร ภูมิรัตน ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา</p> <p>นายนพพร สุวรรณรุจิ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา</p>
บรรณาธิการ คณะผู้จัดทำ	<p>นางสุรางค์ โพธิ์พฤษาวงศ์</p> <p>นางสุรางค์ โพธิ์พฤษาวงศ์</p> <p>ดร.จิรพรรณ ปุณเกษม</p> <p>นางสาวสุรางค์ วีรกิจพานิชย์</p> <p>นายถวัลย์ มาศจรัส</p> <p>นางเกื้อกุล ชั่งใจ</p> <p>นางสาวลลิตา ยუნากร</p> <p>นางปัทมัญญ์ พิริยะสัตตบรรณ</p> <p>นางสาววิภัสรินทร์ ประพันธ์สิริ</p>
ผู้พิมพ์ต้นฉบับ	<p>นางสาววิภัสรินทร์ ประพันธ์สิริ</p> <p>นางสาวสมศรี จงจำเริญทรัพย์</p>